

REPUBLIKA SLOVENIJA

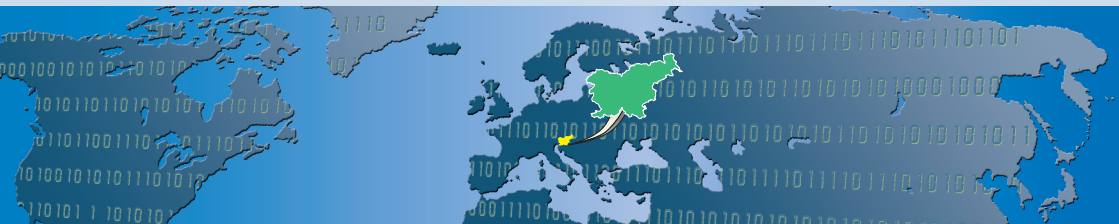

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

**MEDNARODNO
LETO STATISTIKE**

SODELUJOČA ORGANIZACIJA

www.stat.si

Mi, državljeni EU

Ljubljana, oktober 2013

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

www.stat.si

Mi, državljeni EU

Ljubljana, oktober 2013

Avtorici: Simona Klasinc in Tina Žnidaršič

Publikacija je na voljo na spletnem naslovu: www.stat.si/pub.asp

Informacije daje Informacijsko središče:

tel. (01) 241 64 04

elektronska pošta info.stat@gov.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.1EU

KLASINC, Simona

Mi, državljani EU / [avtorici Simona Klasinc in Tina Žnidaršič]. -
Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2013. - (Zbirka
Brošure / Statistični urad Republike Slovenije)

ISBN 978-961-239-278-9

ISBN 978-961-239-279-6 (pdf)

1. Gl. stv. nasl.

269411584

Izdal, založil in tiskal Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, Litostrojska cesta 54 –
© SURS – Uporaba in objava podatkov dovoljeni le z navedbo vira – Tiskano v 400 izvodih –
ISBN 978-961-239-279-6

UVODNA BESEDA

Leto 2013 je evropsko leto državljanov.

Slovenski statistiki se dogodkom v tem letu pridružujemo z izdajo priložnostne publikacije. Iz zakladnice statističnih podatkov smo zbrali in izbrali nekaj takih, ki smo jih lahko povezali z nekaterimi pravicami, ki jih imamo kot evropski državljani. Prizadevali smo si, da bi pripravili nekaj zanimivega in uporabnega branja o življenju prebivalcev držav članic Evropske unije.

Več kot petsto milijonov nas živi v Evropski uniji, in od tega nas je velika večina državljanov EU. Poleg tega, da smo slovenski, italijanski, litovski, španski, grški in državljani drugih evropskih držav, smo vsi tudi evropski državljani, državljani Evropske unije. In kaj nam prinaša skupno državljanstvo, kaj nam prinašata življenje in delo v isti skupnosti? Pravice in priložnosti na številnih področjih, a jih morda premalo poznamo.

Evropsko leto državljanov 2013 je namenjeno prav širjenju obzorij "Evropejcev" na tem področju; evropska politika je "napela moči", da bi se temu cilju z obveščanjem, razpravami, predavanji in podobnimi dogodki čim bolj približala. Želja pritegniti državljane k sodelovanju, predramiti jih iz ravnodušnosti in nezanimanja veje tudi iz slogana evropskega leta državljanov: Za Evropo gre. Za vas gre. Vključite se v razpravo!

Veseli bomo, če vam bo naša publikacija razširila vsaj delček "evropskega" obzorja.

Genovefa Ružić,
generalna direktorica

KAZALO

UVODNA BESEDA.....	5
EVROPSKO LETO DRŽAVLJANOV	
Evropsko leto državljanov.....	8
Evropsko leto državljanov v Sloveniji	8
DRŽAVLJANI EVROPSKE UNIJE – KDO SMO IN KOLIKO NAS JE?	
Ali vem, da sem državljan Evropske unije?	12
Kdo smo?	14
Kako se sporazumevamo?	15
Koliko nas je?	16
Portret Evropske unije	18
EVROPA BREZ MEJA	
Prebivanje in prosto gibanje.....	24
Zaposlovanje	32
Izobraževanje	36
Socialna in zdravstvena varnost.....	41
Enoten trg.....	44
Volitve	50
Najmlajši po stažu v EU	51
STATISTIČNA ZNAMENJA, KRAJŠAVE IN MERSKE ENOTE.....	52
SEZNAM DRŽAV	53
VIRI IN LITERATURA	54

EVROPSKO LETO DRŽAVLJANOV

IDE O EURÓPU
IDE O **teba**

zapoj sa do diskusie

DET HANDLAR OM EU
DET HANDLAR OM **dig**

Vilket EU vill du ha?

ZA EVROPO GRE
ZA **VAS** GRE

Vključite se v razpravo

Evropsko leto državljanov 2013
www.europa.eu/citizens-2013

CHODZI O EUROPE
CHODZI O **CIEBIE**

Weź udział w debacie!

DWAR L'EUROPA
DWAREK

Lpparticipa fid-dibattita

EURÓPÁRÓL VAN SZÓ
ÖNRŐL VAN SZÓ

Vegyen részt a vitában!

TEM A VER COM A EUROPA
TEM A VER **CONSIGO**

Participe no debate

ESTE VORBA DESPRE EUROPA.
ESTE VORBA DESPRE **TINE**.

Participă la dezbateri!

SE TRATA DE EUROPA,
SE TRATA DE **TI**,

participa en el debate

PAKALBĖKIME APIE EUROPA IR
TAVE. KOKIOS EUROPOS NORI **TU?**

Ateikiv diskutuoti!

ES GEHT UM EUROPA
ES GEHT UM **SIE**

Reden Sie mit!

ВАЖНА Е ЕВРОПА
ВАЖЕН СИ ТИ

УЧАСТВУЙ В ДЕБАТ!

KYSE ON EU:STA.
KYSE ON **Siinusta.**

Osallistu keskusteluun!

HET GAAT OM EUROPA
HET GAAT OM **U**

Debatteer mee

DET HANDLER OM EUROPA
DET HANDLER OM **DIG**

Teg del i debatten

L'ENJEU, C'EST L'EUROPE
IL S'AGIT DE **VOUS,**

Participez au débat

IT'S ABOUT EUROPE
IT'S ABOUT **YOU**

Join the debate

FAOIN EORAIP ATÁ SÉ
FÚTSA ATÁ SÉ

Bí páirteach sa phlé

ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ
ΣΕ ΑΦΟΡΑ

ΜΠΕΣ ΚΙ ΕΞΥ ΟΤΗ ΟΥΖΗΤΗΘΗ

KÜSIMUS ON EUROOPAS
SEE PUUDUTAB KA SIND

Räägi kaasa!

È IN GIOCO L'EUROPA
SEI IN GIOCO **TU**

Partecipa al dibattito

RUNA IR PAR EIROPU
RUNA IR PAR **TEVI**

Piedalies diskusijā

JDE O EVROPU
JDE O VÁS

Nestajte stranou diskuze

EVROPSKO LETO DRŽAVLJANOV

Evropsko leto državljanov se ujema z 20. obletnico državljanstva Evropske unije (EU); uvedeno je bilo namreč leta 1993, ko je začela veljati Pogodba o Evropski uniji ali Maastrichtska pogodba. Ta je poleg državljanstva EU uvedla skupno zunanjo in notranjo politiko. Uvedba evropskega državljanstva naj bi krepila evropsko identiteto in spodbudila evropske državljane, da bi aktivneje sodelovali v procesu evropske integracije. Državljanstvo EU ne nadomešča nacionalnega, temveč to državljanstvo dopolnjuje, saj lahko državljani EU številne pravice uveljavljajo po celotni EU.

Evropsko leto državljanov je leto, v katerem se posebej pojasnjujejo pravice in priložnosti, ki jih prinaša evropsko državljanstvo, hkrati pa se tudi na široko razpravlja o tem, kakšno Evropo si državljani želimo, na katerih področjih pričakujemo njeno ukrepanje in v kateri smeri naj bi se Unija razvijala v naslednjem desetletju. Unija si bo med drugim zlasti prizadevala olajšati svojim državljanom uveljavljanje pravice do prostega gibanja in prebivanja v EU z zagotavljanjem lahko dostopnih informacij o njihovih pravicah.

Nekaj ukrepov iz akcijskega načrta Evropske komisije za odpravo ovir, s katerimi se srečujemo državljani EU:

- zagotovitev večje mobilnosti iskalcev zaposlitve; to bi dosegli s podaljšanjem obveznega trimesečnega obdobja, v katerem prejemajo nadomestilo za brezposelnost v svoji državi, medtem ko iščejo zaposlitev v drugi;
- vzpostavitev kakovostnega okvira za izvajanje pripravnništva;
- odpravljanje odvečne birokracije v državah članicah: olajšanje sprejemljivosti osebnih dokumentov in dokumentov o bivanju med državami; enoten evropski dokument;
- priznavanje potrdil o tehničnem pregledu osebnih avtomobilov po državah;
- zaščita ranljivih oseb – priprava evropske invalidske kartice;
- odpravljanje ovir za nakupovanje v EU: izboljšanje pravil za reševanje čezmejnih sporov pri nizkih zneskih spletnih nakupov v drugih državah članicah EU;
- zavzemanje za razpoložljivost ciljanih in dostopnih informacij o EU vsem državljanom;
- krepitev udeleževanja državljanov v demokratičnem procesu – možnost voliti in kandidirati na volitvah.

Evropsko leto državljanov v Sloveniji

Glavni cilj evropskega leta državljanov je tudi v Sloveniji krepitev zavesti o pripadnosti EU in seznanjanje slovenske javnosti in tujih državljanov, ki živijo v Sloveniji, o pravicah, ki državljanom EU omogočajo, da preiščijo in v celoti uveljavljajo pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, in o sredstvih, ki so na voljo za njihovo uresničevanje, ter spodbujanje aktivne udeležbe v demokratičnem življenju EU.

DRŽAVLJANI EVROPSKE UNIJE - KDO SMO IN KOLIKO NAS JE?

1957

126 mio.

Belgija

Francija

Luksemburg

Italija

Nizozemska

Nemčija

1973

204 mio.

Združeno
kraljestvo

Irska

Danska

1981

217 mio.

Grčija

1986

266 mio.

Španija

Portugalska

1995

372 mio.

2004

459 mio.

Ciper

Litva

Estonija

Latvija

Malta

2007

495 mio.

Finska

Avstrija

Švedska

Madžarska

Slovaška

Češka
republika

Poljska

Slovenija

Bolgarija

Romunija

ALI VEM, DA SEM DRŽAVLJAN EVROPSKE UNIJE?

Slovenski državljani smo postali državljani EU 1. maja 2004. Evropsko državljanstvo nacionalno (slovensko) dopolnjuje in nam prinaša posebne, dodatne pravice. Med prebivanjem v tujini nas morajo v drugi državi članici EU obravnavati enako kot obravnavajo svoje državljane, zlasti glede zaposlitve, plačila za delo, možnosti dostopa do dela, vpisa v šolo, zdravstvene oskrbe itd.

Pravice evropskih državljanov

Pravice, ki jih imamo državljani EU, ko smo v kateri koli državi članici EU:

- da se prosto gibljemo po EU;
- da prebivamo v EU;
- da si poiščemo delo v drugi državi EU in se tam zaposlimo brez posebnega delovnega dovoljenja;
- da nismo diskriminirani na podlagi narodnosti (pri zaposlovanju, delovnih pogojih, socialnih, davčnih ugodnostih idr.);
- da volimo in kandidiramo na lokalnih volitvah in volitvah v Evropski parlament ne glede na to, kje v EU živimo;
- da nam na veleposlaništvu ali konzularnem predstavništvu katere koli države članice EU zunaj EU nudijo pomoč ob enakih pogojih kot državljanom te države, če ta naša država nima svojega predstavništva (pravica do diplomatske in konzularne zaščite zunaj EU);
- da naslovimo peticijo na EP ter se obrnemo na varuha človekovih pravic in druge ustanove EU;
- da z drugimi državljani EU pripravimo ali podpremo državljansko pobudo kot poziv na novo zakonodajo EU.

Ali slovenski državljani vemo, da smo tudi evropski državljani?

- V Evrobarometru o javnem mnenju o Evropski uniji je jeseni 2012 največ vprašanih slovenskih državljanov navedlo kot najpomembnejšo in najbolj pozitivno pridobitev, ki smo je postali deležni s članstvom v EU, prost pretok ljudi, blaga in storitev.

Dve tretjini sta se strinjali s trditvijo, da se počutijo državljane EU, polovica jih je poznala svoje pravice, ki jih imajo kot državljani EU.

Na vprašanje o tem, kaj pričakujejo od EU, je polovica vprašanih odgovorila, da pričakuje uspešno reševanje krize in spodbujanje gospodarstva, petina pa pričakuje boljše vodenje EU in sodelovanje med članicami.

- V Evrobarometru o državljanstvu Evropske unije je jeseni 2012 osem vprašanih Slovencev od desetih (81 %) poznalo izraz državljan/državljanica EU, vendar to še ne pomeni, da so tudi vedeli, da so državljani EU.

Pri vnaprej ponujenih trditvah se je devet anketirancev od desetih (89 %) strinjalo s trditvijo, da so hkrati državljani EU in Slovenije.

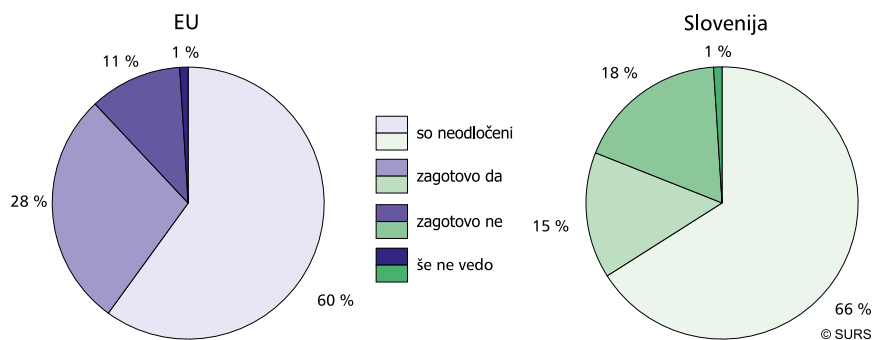
85 % vprašanih se je strinjalo, da imajo pravico bivati v kateri koli državi članici EU ob določenih pogojih, dve tretjini pa sta pravilno vedeli, da imajo pravico, ko bivajo (se zadržujejo) v drugi državi članici, do enake obravnave kot državljani te države.

Ali bodo mladi sodelovali na evropskih volitvah 2014?

Ker se je volitev v Evropski parlament 2009 udeležilo razmeroma malo volivcev (v Sloveniji od skoraj 1,7 milijona volivcev manj kot pol milijona ali 28 %), je eden od ukrepov Evropske komisije v letu državljanstva EU tudi ozaveščanje o pravici voliti in biti voljen. V javnomnenjski raziskavi Eurobarometer iz aprila 2013 je evropska mladina odgovarjala na vprašanja, povezana s sodelovanjem v demokratičnem življenju.

- Največ vprašanih (66 % v Sloveniji in 60 % v EU-27) je bilo (bolj ali manj) še neodločenih, ali se bodo volitev sploh udeležili. To kaže bodisi na pomanjkanje informacij bodisi na nezainteresiranost ali neaktivnost pri odločanju o skupnih zadevah Evropske unije.

Grafikon 1: Ali se bodo mladi udeležili evropskih volitev 2014?

Vir: Evropska komisija (http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_375_fact_si_si.pdf, 2. 9. 2013)

KDO SMO?

EU-27	POVPREČEN PREBIVALEC	SLOVENIJA
41,5 ¹⁾ let	Srednja starost - mediana (2012)	42,0 let
	Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu (2011)	
77,5 ²⁾ let	moški	76,6 let
83,2 ²⁾ let	ženska	82,9 let
	Zdrava leta življenja ob rojstvu (2011)	
61,8 ²⁾ let	moški	54,0 let
62,2 ²⁾ let	ženska	53,8 let
bolezni obtočil	Najpogostejši vzrok smrti (2010)	bolezni obtočil
srednješolska	Izobrazba (2011)	srednješolska
17,3 let	Pričakovano trajanje šolanja (2011)	18,4 let
angleščina	Najpogostejši tuji jezik, ki se ga učijo otroci v osnovni šoli (2011)	angleščina
1,5	Število tujih jezikov, ki se jih učijo dijaki (2011)	1,6
30.833 EUR	Povprečna letna bruto plača (2010)	21.135 EUR
34.580 EUR	moški	21.715 EUR
26.564 EUR	ženska	20.457 EUR
	Povprečno tedensko število običajno opravljenih delovnih ur delovno aktivnih prebivalcev (2012)	
40,4 ur	moški	40,8 ur
33,6 ur	ženska	38,6 ur
	Povprečna starost ob izhodu iz aktivnega prebivalstva (2010)	
62,5 let	moški	61,4 let
61,7 let	ženska	59,2 let
da	Uporaba interneta ³⁾ (2012)	da
ne	Spletno nakupovanje ³⁾ (2012)	ne
ne	Udeležba na volitvah v EU parlament ³⁾ (2009)	ne

1) Začasen podatek.

2) Ocenjen podatek.

3) Da: več kot polovica prebivalcev. Ne: manj kot polovica prebivalcev.

Viri: SURS, Evropski parlament, Eurostat

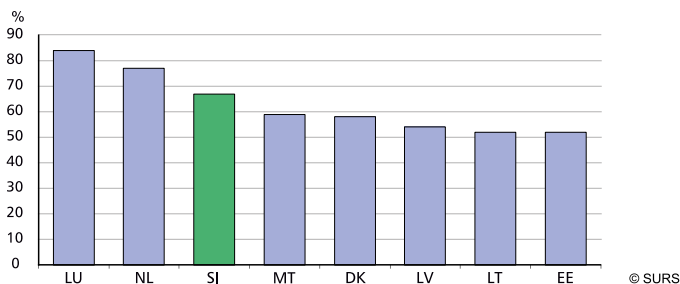
KAKO SE SPORAZUMEVAMO?

V EU-27 je 23 uradnih jezikov Evropske unije; med temi je z najvišjim odstotkom govorcev zastopana nemščina; ta jezik je materni jezik 16 % prebivalcev EU-27 in uradni jezik v petih državah članicah EU. Sledita italijanščina in angleščina (vsaka je materni jezik za 13 % prebivalcev EU-27); angleščina je uradni jezik v štirih državah članicah EU-27. Enako velja tudi za francoščino; ta je materni jezik 12 % prebivalcev EU-27. Španščina je materni jezik 8 % prebivalcev, prav tako tudi poljščina.

Posamezne članice so v svojih državah priznale še druge uradne jezike, npr. Luksemburg luksemburščino.

- Učenje vsaj enega tujega jezika je v osnovni šoli obvezno v vseh državah EU-27, razen na Irskem, učenje drugega tujega jezika pa je običajno izbirno. V Sloveniji se je v šolskem letu 2011/12 učila enega tujega jezika polovica osnovnošolcev, dveh pa 16 % vseh osnovnošolcev. 15 % učencev se je tujega jezika učilo kot del neobveznih izbirnih vsebin. V Luksemburgu se na nižji stopnji obveznega izobraževanja učijo dveh tujih jezikov štiri petine učencev, na višji stopnji pa vsi.
- Prebivalci EU podpiramo vizijo EU, da bi moral vsak državljan EU obvladati vsaj dva tuja jezika. Le v osmih državah članicah EU-27 je ta cilj že dosegla vsaj polovica prebivalstva, tudi v Sloveniji.

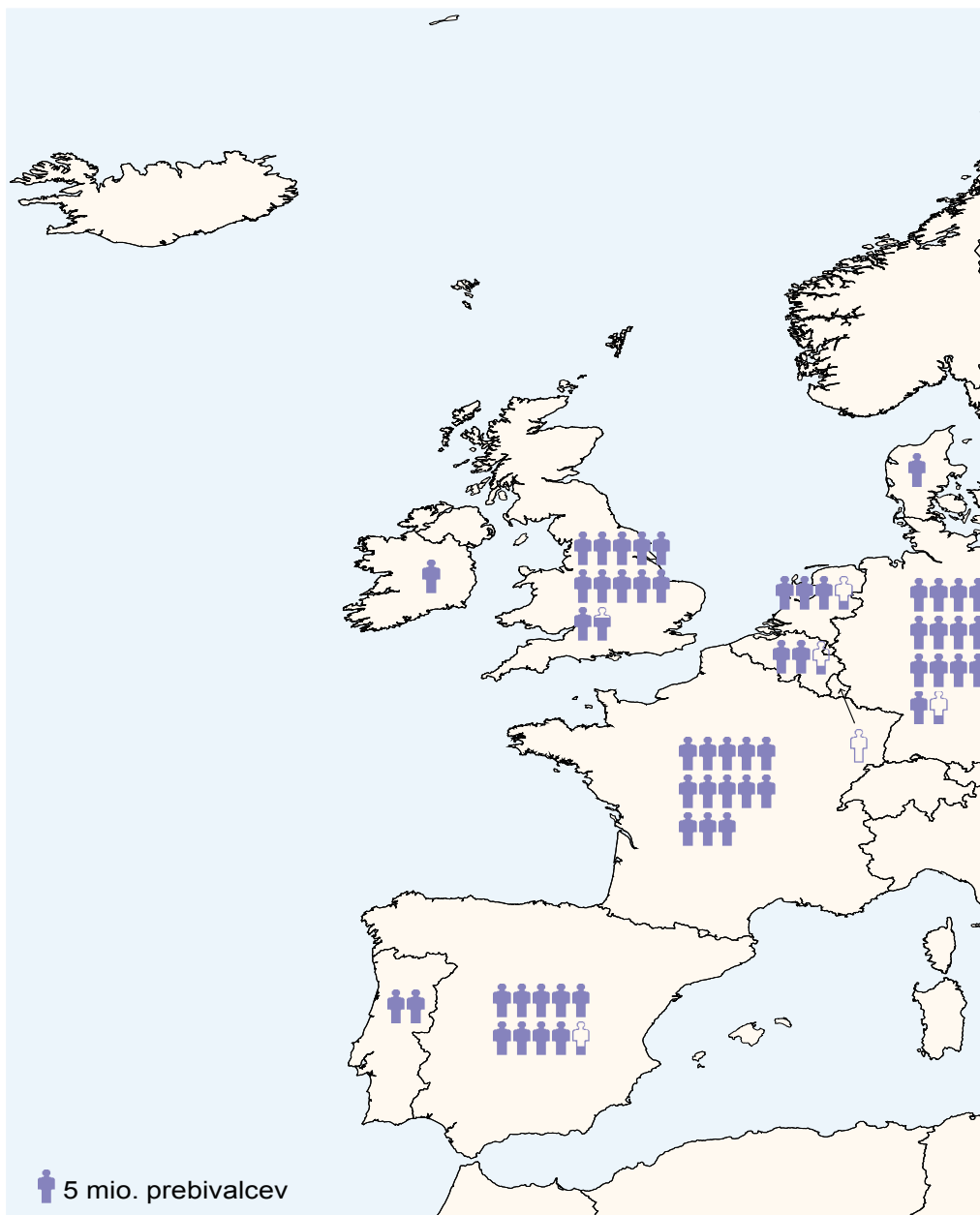
Grafikon 2: Države, v katerih več kot polovica prebivalcev obvlada dva tuja jezika, 2012

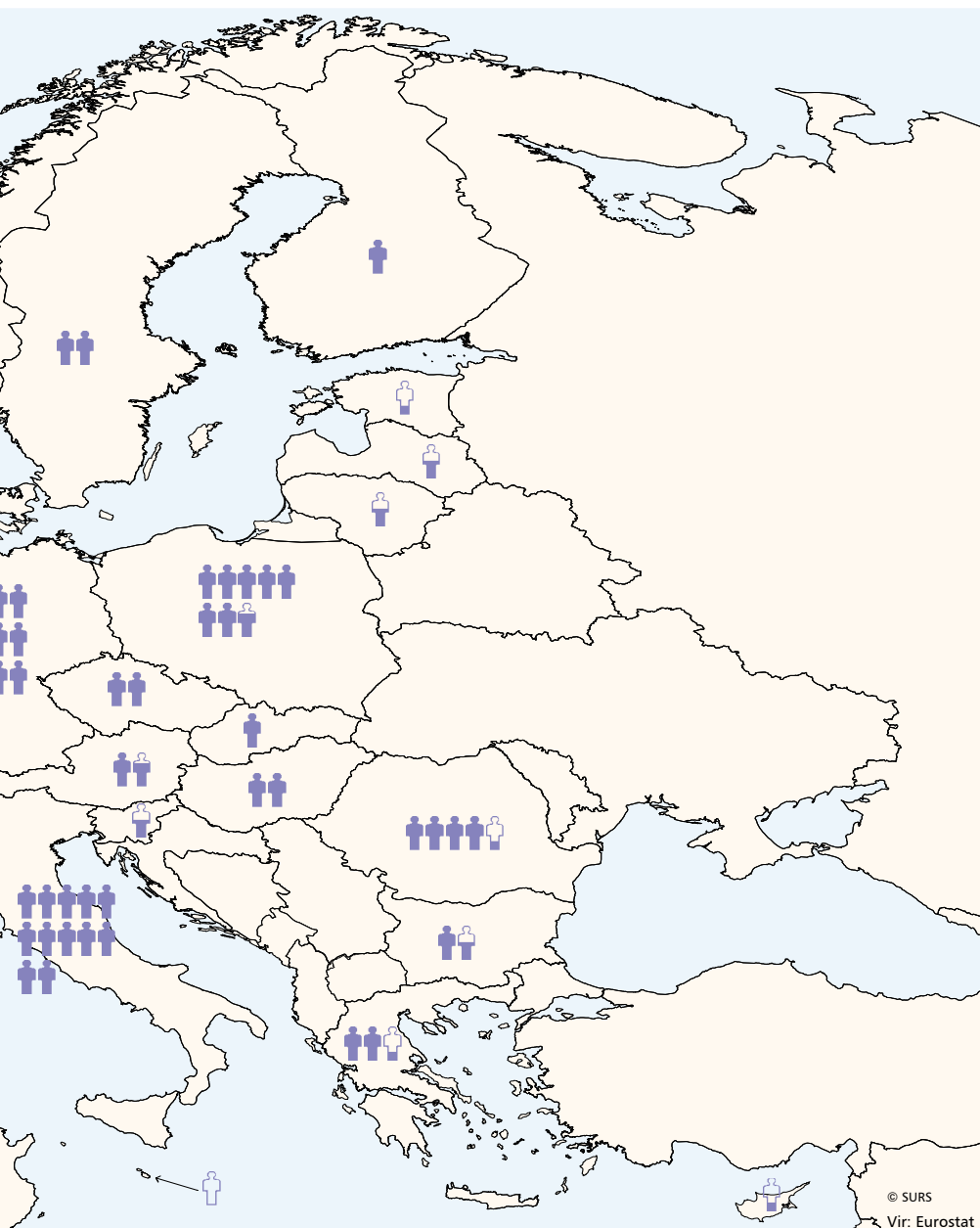

Vir: Evropska komisija (http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_399_380_en.htm, 2. 9. 2013)

- Po podatkih Evrobarometra o Evropejcih in njihovih jezikih sta spomladi 2012 kar dve tretjini vprašanih menili, da je angleščina najbolj uporaben tuji jezik. Ta je v kar 19 državah članicah EU od petindvajsetih – izvzeli smo Združeno kraljestvo in Irsko – najpogostejši jezik za sporazumevanje s tuje govorečimi.
- V EU-27 se najpogosteje uporablja naslednjih pet tujih jezikov: angleščina (38 %), francoščina (12 %), nemščina (11 %), španščina (7 %), ruščina (5 %).
- Prebivalci Slovenije se po znanju tujih jezikov precej razlikujemo od povprečja EU-27. V Sloveniji se skoraj vsi (92 %) lahko sporazumevamo še v najmanj enem tujem jeziku (EU-27: 54 %); dve tretjini se lahko pogovarjata v dveh (EU-27: četrtna), vsak tretji prebivalec Slovenije pa v treh ali več tujih jezikih (EU-27: vsak deseti).
- V Sloveniji spremljamo novice po televiziji ali radiu ali prebiramo članke v časnikih ali revijah v tujem jeziku v še enkrat večjem deležu, kot to velja za celotno EU-27.

KOLIKO NAS JE?

PORTRET EVROPSKE UNIJE

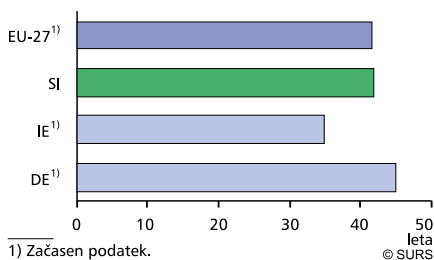
Prebivalci, 1. 1. 2012

	število
EU-27	503.930.191 ¹⁾
SI	2.055.496
DE	81.843.743 ¹⁾
MT	417.520 ¹⁾

1) Začasen podatek.

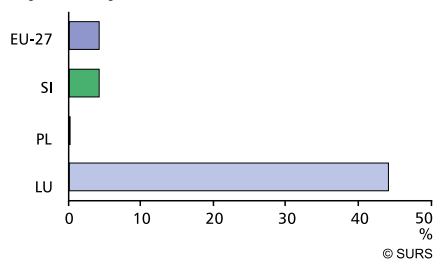
Po podatkih iz leta 2012 je med državami članicami EU-27 najštevilčnejša Nemčija – tam prebiva povprečno vsak šesti prebivalec EU. Prebivalstveno in ozemeljsko najmanjša država je Malta – tam prebiva vsak tisočdvestoti prebivalec EU. Povprečno vsak dvestopetindeseti pa živi v Sloveniji.

Srednja starost (mediana), 2012

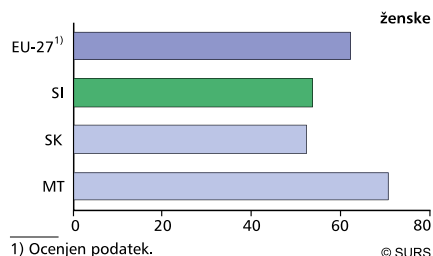
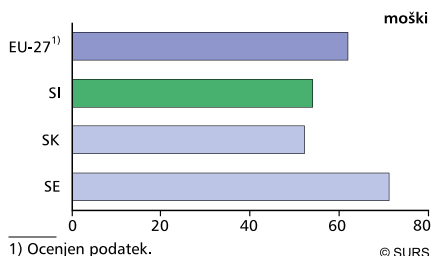
Srednja starost (mediana) prebivalcev EU-27 je bila 41,5 leta (to pomeni, da je bilo 50 % prebivalcev starih manj od te starosti); od srednje starosti prebivalcev Slovenije (42 let) je bila za pol leta nižja. Država z najstarejšim prebivalstvom je bila Nemčija (srednja starost: 45 let), država z najmlajšim prebivalstvom pa Irska (srednja starost: 35 let).

Tuji državljani, 2012

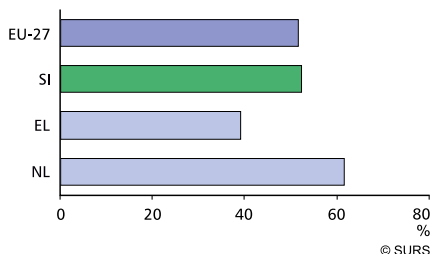

Država z najpestrejšo sestavo prebivalstva po državljanstvu med državami članicami EU-27 je Luksemburg; v 2012 je bilo med njenimi prebivalci 44 % tujih državljanov. Njeno glavno mesto je znano kot mesto bank in evropskih uradnikov; več kot 6.000 jih dela na sedežih številnih ustanov EU. Med prebivalci Slovenije je bil tuji državljan povprečno vsak štiriindvajseti, in enako velja tudi za povprečje celotne EU-27.

Zdrava leta življenja ob rojstvu, 2011

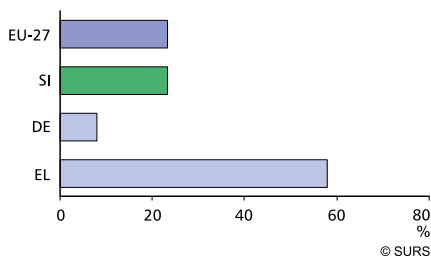

Stopnja delovne aktivnosti, 4. četrtnetlje 2012

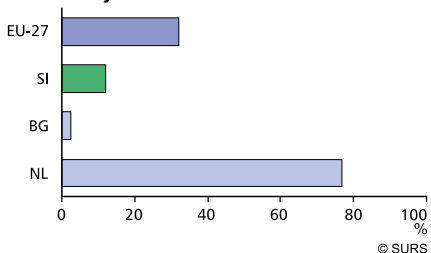
Država z najvišjo stopnjo delovne aktivnosti je po podatkih za 4. četrtnetlje 2012 Nizozemska. Slovenija je po tem podatku (52,4 %) v zlati sredini lestvice držav članic EU-27. V Grčiji je stopnja delovne aktivnosti najnižja (39,2 %), poleg tega je tam stopnja delovne aktivnosti za ženske precej nižja od stopnje delovne aktivnosti za moške; podobno velja tudi za druge države južne Evrope.

Stopnja brezposelnosti mladih, 4. četrtnetlje 2012

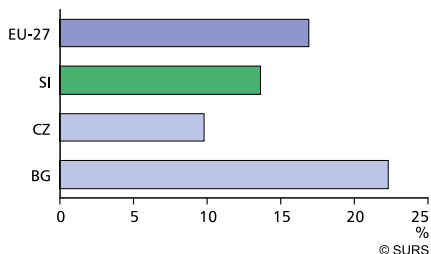
V Grčiji je bilo v 4. četrtnetlju 2012 med aktivnimi, starimi manj kot 25 let, brezposelnih več kot polovica, prav tako v Španiji. Več kot tretjina mladih je bila brezposelnih tudi še na Portugalskem, v Italiji in na Slovaškem. Najnižjo stopnjo brezposelnosti so imeli v Nemčiji in Avstriji, v Sloveniji pa je bila približno enaka kot v celotni EU-27.

Delovno aktivne ženske (15–64), zaposlene z delovnim časom, krajšim od polnega, 4. četrtnetlje 2012

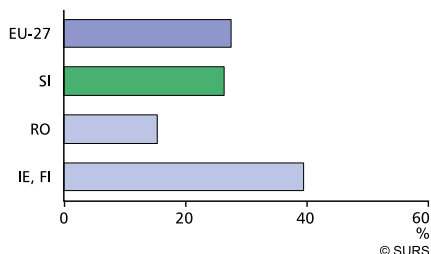
Delež zaposlenih z delovnim časom, krajšim od polnega (v Sloveniji traja 35 ur ali manj), je že več let najvišji na Nizozemskem; v 4. četrtnetlju 2012 je tam tako delal povprečno vsak drugi. K tej vrednosti so največ prispevale ženske, saj je bilo kar 77 % delovno aktivnih žensk zaposlenih z delovnim časom, krajšim od polnega. V Sloveniji je tako delalo 13 % žensk. Najnižji je bil ta odstotek v Bolgariji.

Stopnja tveganja revščine, 2011

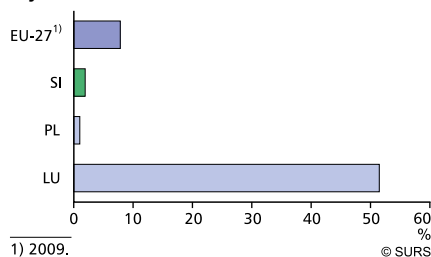
Pod pragom tveganja revščine je v Sloveniji v letu 2011 živel 13,6 % prebivalcev (približno toliko tudi v Luksemburgu, na Finskem in Madžarskem); to je manj od povprečja EU-27 (16,9 %). Nižjo stopnjo tveganja revščine kot Slovenija je imelo še 5 držav, med temi najnižjo Češka republika (9,8 %). Najvišja je bila v Romuniji (22,2 %) in Bolgariji (22,3 %).

Prebivalci (25–64) s terciarno izobrazbo, 2012

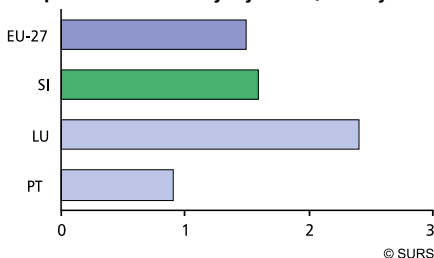
Po podatkih iz 2012 je bilo med prebivalci v starosti 25–64 let največ takih, ki so si pridobili terciarno izobrazbo, na Irskem in Finskem, skoraj 40 %. Slovenija se s 26 % uvršča nekoliko pod povprečje celotne EU-27 (28 %). Sicer je Slovenija po deležu prebivalcev v starosti 19–24 let, ki so vključeni v terciarno izobraževanje, ena izmed prvih med državami članicami EU-27.

Tuji študenti, 2011

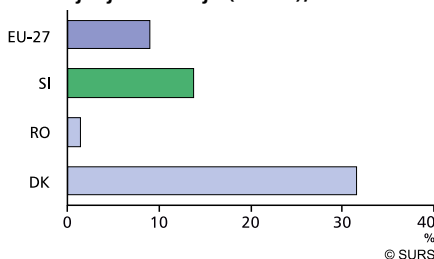
Po podatkih iz leta 2011 je v Luksemburgu povprečno vsak drugi študent tuji državljan, na Cipru vsak tretji, v Avstriji in Združenem kraljestvu vsak peti, v Sloveniji pa vsak osemindeseti. Manj tujih državljanov med študenti kot v Sloveniji je še v Latviji, Litvi in na Poljskem (najmanj).

Povprečno število tujih jezikov, ki se jih učijo srednješolci, 2011

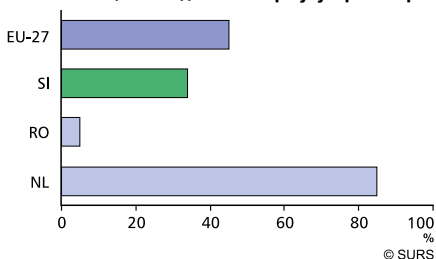
Po podatkih iz leta 2011 se učijo največ tujih jezikov, povprečno 2,4, dijaki v Luksemburgu, v državi z najvišjim deležem tujcev (tam se po dva tuja jezika učijo že na višji stopnji osnovne šole). Dijaki v Sloveniji se učijo povprečno po 1,6 tujega jezika, gimnazijci v Sloveniji pa se obvezno učijo 2 tuja jezika, nekateri pa tudi več. Najmanj možnosti za učenje tujih jezikov nudijo srednje šole na Portugalskem.

Vseživljenjsko učenje (25–64), 2012

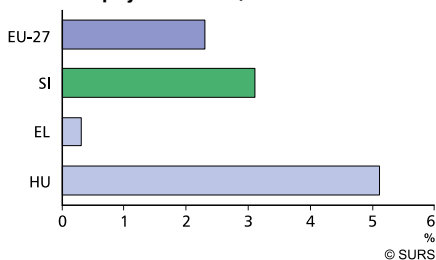
Slovenija je že leta 2010 dosegla cilj, ki ga je EU določila v strategiji Izobraževanje in usposabljanje 2020: da je v izobraževanje vključenega vsaj 15 % odraslega prebivalstva. V letu 2012 je pet držav članic EU-27 ta cilj že preseglo; na Danskem je na primer že skoraj vsak tretji odrasel prebivalec vključen v eno od oblik formalnega ali neformalnega izobraževanja. V Romuniji in Bolgariji je bil ta delež najnižji.

Prebivalci (16–74), ki nakupujejo prek spleta, 2012

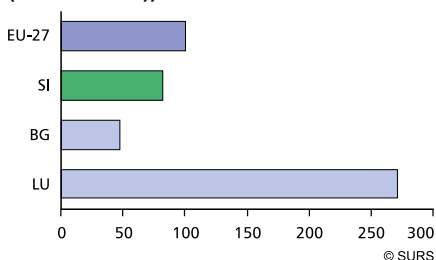
Skoraj polovica (45 %) prebivalcev EU-27 je že nakupovala prek spleta. V osmih državah je v letu 2012 prek interneta naročilo ali kupilo blago ali storitve že več kot pol prebivalcev. V Sloveniji je tako nakupoval povprečno vsak tretji prebivalec (16–74 let). V Romuniji so prek spleta nakupovali v najmanjšem obsegu, povprečno le vsak dvajseti prebivalec države.

Letna stopnja rasti cen, 2012

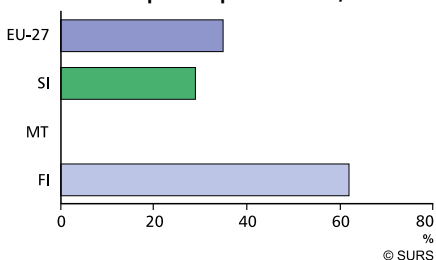
V Sloveniji je bila letna stopnja rasti cen višja od povprečja v celotni EU-27. Še višja kot v Sloveniji je bila v šestih državah, najvišja pa na Madžarskem (5,1 %). Manj kot v celotni EU-27 so se cene zvišale v treh državah, ki so se EU pridružile v letu 2004 in pozneje in v osmih "starih" državah članicah. Najmanj so se cene v enem letu zvišale v Grčiji.

Bruto domači proizvod na prebivalca v standardih kupne moči, indeks (EU-27 = 100), 2012

Najvišji bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca v standardih kupne moči je med državami članicami EU-27 imel v letu 2012 Luksemburg. Slovenija je dosegla 82 % vrednosti povprečnega v EU-27. Nižje BDP-je na prebivalca od povprečnega v celotni EU-27 so imele vse druge članice, ki so se EU pridružile v letu 2004 in pozneje, med "starimi" članicami pa Italija, Španija, Grčija in Portugalska.

Ženske v Evropskem parlamentu, 2009

Med poslanci v Evropskem parlamentu so ženske zastopane s 30 %. Najvišji delež žensk med evropskimi poslanci so izvolili v letu 2009 na Finskem, skoraj dve tretjini, več kot polovico žensk med poslanci pa imata tudi Estonija in Švedska.

Slovenija se po zastopanosti žensk uvršča pod povprečje EU: v Evropskem parlamentu jo zastopa pet poslancev in tri poslanke.

Vira: Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat>, julij 2013), Evropski parlament (<http://www.europarl.europa.eu>, 23. 8. 2013)

EVROPA BREZ MEJA

Takole pa o Evropski uniji razmišljata in o tem, kako kot državljana EU udejanjata svoje pravice, pripovedujeta Slovenka Ursula Lavrenčič in Nizozemec Auke Touwslager, naša zanimiva sogovornika, ki sta nekaj časa živila na Nizozemskem, trenutno pa prebivata v Sloveniji:

Ursula: „Nisem še slišala za izraz državljani Evropske unije v formalnem smislu, ampak bolj v smislu biti Evropejec, počutiti se Evropejec. Nisem vedela, da je to formalni izraz.“

Auke: „Državljanstvo EU močno olajšuje čezmejne partnerske odnose.“

Ursula: „Ko je Slovenija postala pridružena članica Evropske unije, sem že študirala na Nizozemskem. V trenutku ko je Slovenija postala pridružena članica Evropske unije, se je moja šolnina zmanjšala na zgolj četrtno prejšnje.“

Auke: „Ko sem se preselil v Slovenijo, sem bil resnično brez predsodkov glede tega, kaj lahko pričakujem. Pri selitvi v drugo državo je najbolje, da pozabiš na to, kako si stvari nekoč počel. Če si bolj odprt, nisi pod pritiskom tega, kako naj bi stvari potekale in torej nisi razočaran.“

Auke: „Moral sem podpisati izjavo, da bom odgovoren za vse, kar zadeva mojo partnerko, ki je prihajala iz države, ki ni bila članica EU.“

Ursula: „V državi gostiteljici mi je bilo težko najti službo, ker sem imela magisterij in preširoko znanje za ponujene službe. Začela sem delati samostojno in odprla svoje podjetje, da bi lahko opravljala samostojno delo že med študijem.“

Ursula: „Tudi kar zadeva poslovanje ni pomembno, v kateri državi je tvoje podjetje registrirano. Ni se ti treba ukvarjati s carinami, in to poslovanje precej olajša.“

Auke: „Tekoče govorim angleško in nizozemsko. V družini večinoma komuniciramo v nizozemščini. Obiskoval sem nekaj tečajev slovenskega jezika. Opazil sem, da se je moja osebna motivacija, da bi bolje obvladal slovenščino, povečala, ker vem, da bom v Sloveniji ostal dlje časa.“

Auke: „Standardizacija cen za uporabo mobilnih telefonov v vseh državah članicah EU je povečala povezanost.“

Ursula: „Jezik je zelo pomemben za integracijo. Če ne govoriš jezika, ne moreš spremljati dnevnih novic, ne moreš brati lokalnih časopisov in si zato manj povezan z lokalnim okoljem.“

Ursula: „Dnevno se sporazumevam v nizozemščini, angleščini in slovenščini. Zame so vsi trije jeziki enakovredni. Govorim pa tudi nekaj drugih jezikov.“

Auke: „Svoje otroke nameravava vpisati v osnovno in srednjo šolo v Sloveniji. Vendar pa jih bom, ko bodo stari 17 ali 18 let, močno spodbujal, naj študirajo v tujini, če bodo to želeli. Zagotovil jim bom vse, kar bi potrebovali za kaj takega. Ker je to del naše družinske kulture, pa tudi zato, ker to prinaša boljše možnosti za njihov razvoj.“

Ursula: „Enotni zdravstveni sistem močno olajšuje selitve znotraj EU. Vsi člani družine imamo evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja. Na podlagi te kartice so zavarovancu povrnjeni stroški zdravstvenega varstva v vseh državah članicah EU. Vendar pa osebje v zdravstvenih ustanovah še nima dovolj izkušenj s tem, kako ravnati s pacienti, ki prihajajo k zdravniku z evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja.“

Auke: „S selitvijo v Slovenijo in s tem, da imava povprečen prihodek, sva ohranila enako kakovost življenja kot na Nizozemskem.“

Auke: „V Amsterdamu sem oblačila kupoval v okoliških trgovinah in izbira je bila res ogromna. V Sloveniji je malce drugače. Zdaj oblačila in elektroniko kupujem v tujih spletnih trgovinah. Ker so cene ugodnejše, večja pa je tudi ponudba. Preprosto greš na spletno stran butika v Berlinu; cene za dostavo nakupljenega blaga so namreč povsod v EU enake.“

Ursula: „Mislim, da vsak glas šteje. Mislim tudi, da je izredno neodgovorno, če se nekdo pritožuje, potem pa se sploh ne potruži, da bi premislil, kakšne bi bile dobre rešitve, in ne gre na volitve. Če ne voliš, nimaš absolutno nobene pravice komentirati česar koli v politiki. To je najmanj, kar bi vsak moral narediti. Moj glas šteje toliko kot vsak drug glas.“

Ursuli in Aukeju se zahvaljujemo za odprtost, s katero sta svojo osebno izkušnjo delila z nami.

PREBIVANJE IN PROSTO GIBANJE

Pravica do prostega gibanja po državah

Pravica do prostega gibanja pomeni, da državljani EU lahko vstopimo v katero koli državo članico EU brez posebnih dovoljenj in formalnosti. Potrebujemo veljavno osebno izkaznico ali potni list za potrjevanje identitete v schengenskem območju in za vstop v nekatere države (Združeno kraljestvo, Irska, Ciper, Romunija, Bolgarija, Hrvaška).

IT 1.223

Pravica do bivanja kjer koli

Evropski državljani se lahko naselimo in prebivamo v kateri koli državi članici EU brez posebnega dovoljenja za bivanje ali delo. Za obdobja bivanja, krajša od treh mesecev, potrebujemo le veljavno osebno izkaznico ali potni list. Za obdobja prebivanja, daljša od treh mesecev, moramo bivanje prijaviti (pravico do prebivanja dokazujemo s potrdilom o prijavi). Po petih letih neprekinjenega in zakonitega bivanja v državi gostiteljici imamo pravico do stalnega prebivališča. Tudi upokojenci imajo pravico do prebivanja kjer koli v EU, če imajo urejeno ustrezno zdravstveno zavarovanje in zadosten prihodek, da se lahko preživljajo brez denarne socialne pomoči.

Svoboda gibanja je najbolj cenjena pravica med pravicami, ki jih zagotavlja državljanstvo EU, saj Evropejci vsako leto opravijo več kot milijardo potovanj znotraj EU in čedalje več jih prebiva v kateri od drugih držav članic. Leta 2010 je po nekaterih ocenah živel 12,3 milijona državljanov EU-27 v državi članici, ki ni bila njihova matična država.

SK 441

AT 435

UK 428

V Sloveniji je razmeroma malo tujih državljanov, med njimi pa je povprečno le vsak 13. državljan ene izmed drugih držav članic EU-27

- V začetku leta 2013 je bilo v Sloveniji okoli 91.400 tujih državljanov (4,4 % vsega prebivalstva), od tega le 7,6 % (6.925) državljanov katere od držav sočlanic EU-27. Največ, skoraj 1.800, je bilo bolgarskih državljanov (od tega kar 70 % moških), sledili so jim italijanski (okoli 1.200) in nemški državljani (okoli 900); zelo malo je bilo državljanov Luksemburga in Malte (po 5 iz vsake države), s Cipra pa celo ni bilo nobenega.
- Državljeni "novih" držav članic EU-27, ki so prebivali v Sloveniji, so bili v povprečju 13,5 leta mlajši od državljanov "starih" držav članic. Povprečno najstarejši pri nas so bili državljani Nemčije (56,8 let) in Avstrije (55,5), med najmlajšimi pa državljani Romunije in Slovaške (34,1).

RO 271

PL 231

HU 229

FR 216

CZ 157

NL 145

ES 77

SE 67

BE 64

IE 46

PT 39

DK 29

FI 29

LT 26

EL 23

LV 23

EE 20

LU 5

MT 5

CY 0

Tabela 1: Prebivalci, Slovenija, 1. 1. 2013

	Število	%
Prebivalci Slovenije	2.058.821	100,0
državljeni Slovenije	1.967.436	95,6
tuji državljani	91.385	4,4
od tega iz drugih držav članic EU-27	6.925	7,6

Vir: SURS

Vsak 9. prebivalec se je priselil iz tujine

- V začetku leta 2013 je bilo med prebivalci Slovenije okoli 232.700 takih, ki so se v Slovenijo priselili v preteklosti, od tega 21.225 iz drugih držav članic EU-27, največ iz Nemčije (8.025).
- Večina državljanov drugih držav članic EU-27 (42 %) se je k nam priselila v zadnjem desetletju (2002–2012), številni gotovo zaradi vstopa Slovenije v EU in posledično prostega pretoka delovne sile; k nam so začeli v večjem številu prihajati priseljenci iz novih izvornih držav (Bolgarije in Slovaške), še vedno je Slovenija v selitvenem smislu zelo tesno povezana z drugimi državami z območja nekdanje Jugoslavije.
- V začetku leta 2013 je bilo med priseljenimi prebivalci Slovenije, ki so po svojem rojstvu najprej živeli v kateri od drugih držav članic EU-27, 5.956 ali 28 % takih, ki so imeli še vedno tuje državljanstvo. Med njimi je bilo največ nemških državljanov (970), vendar so ti kljub temu predstavljali le 12 % prebivalcev, ki so se iz Nemčije preselili v Slovenijo kadar koli v preteklosti. Preostali so imeli v začetku leta 2013 slovensko državljanstvo; večinoma gre za v tujini rojene državljane Slovenije, ki so potomci zdomcev in so se vrnili v domovino staršev. Podobno velja za priseljence iz Avstrije, Francije, Italije. Ravno nasprotno pa velja za prišleke iz Bolgarije: med temi je imel državljanstvo Slovenije le vsak štirinajsti. Za državljane katere od držav članic EU, ki se priselijo v drugo državo članico, namreč zdaj ni več nujno potrebno, da bi za lažje prebivanje pridobili tudi državljanstvo države, v katero so se priselili, saj lahko uveljavijo pravice, ki izhajajo iz evropskega državljanstva.

Tabela 2: Prebivalci s prvim prebivališčem v tujini, izbrane države članice EU-27, Slovenija, 1. 1. 2013

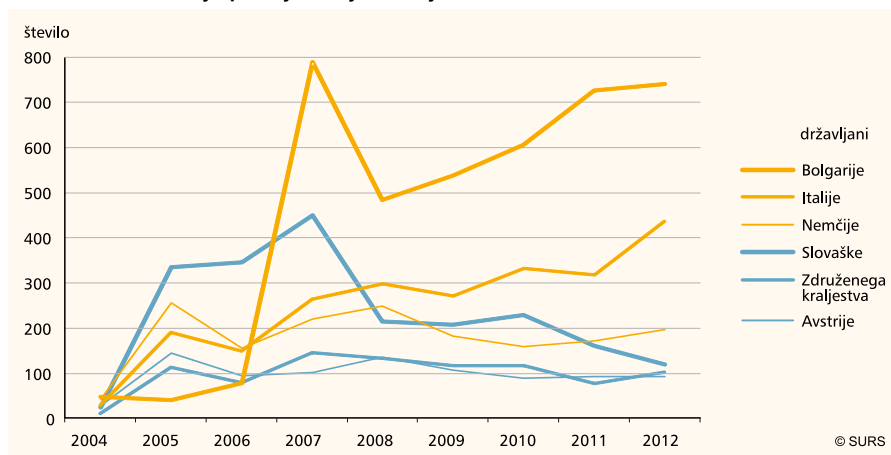
	Skupaj	Državljani Slovenije	Tuji državljani
	število	%	
Skupaj	232.703	63	37
EU brez SI	21.225	72	28
Nemčija	8.025	88	12
Italija	3.354	67	33
Avstrija	3.033	86	14
Francija	1.220	83	17
Bolgarija	1.059	7	93
Združeno kraljestvo	586	36	64
Slovaška	534	21	79
druge države članice EU-27	3.414	57	43
“stare” države članice	1.766	69	31
“nove” države članice	1.648	44	56

Vir: SURS

V letu 2012 je k nam prišlo največ bolgarskih državljanov

- Po letu 2004, ko je Slovenija vstopila v EU, so se tuji državljani začeli k nam priseljevati v večjem številu. V vseh teh letih smo zabeležili 16.043 priselitev državljanov drugih držav članic EU. Zaradi prostega pretoka delovne sile znotraj EU so začeli k nam prihajati priseljenci iz novih izvornih držav; za številne je bila Slovenija le "vmesna postaja" do zaposlitve v drugih, ekonomsko bolj razvitih državah članicah EU. Zelo specifično je bilo priseljevanje bolgarskih državljanov; ti so se zlasti intenzivno priseljevali v letu 2007, potem ko je njihova država vstopila v EU.
- V letu 2012 se je v Slovenijo priselilo 4.920 prebivalcev, ki so bili državljani ene od držav članic EU-27; med temi priseljenimi je bilo 56 % slovenskih, 44 % pa tujih državljanov. Med 2.179 tujimi državljani je bilo največ Bolgarov (742 ali vsak tretji v letu 2012 k nam priseljeni državljan katere od drugih držav članic EU-27). Med 2.741 državljani Slovenije so bili najštevilčnejši tisti, ki so se v svojo državo vrnili iz Nemčije, Avstrije in Italije.
- V 2012 k nam priseljeni državljani "starih" držav članic EU so bili v povprečju 9 let starejši od v istem letu k nam priseljenih državljanov držav, ki so se skupini EU pridružile v letu 2004 ali pozneje. Povprečna starost priseljenih tujih državljanov je bila 38,3 leta, najstarejši so bili državljani Nemčije (49,4) in Avstrije (48,2), najmlajši pa državljani Romunije (30,5 leta).

Grafikon 4: V Slovenijo priseljeni tuji državljani

Vir: SURS

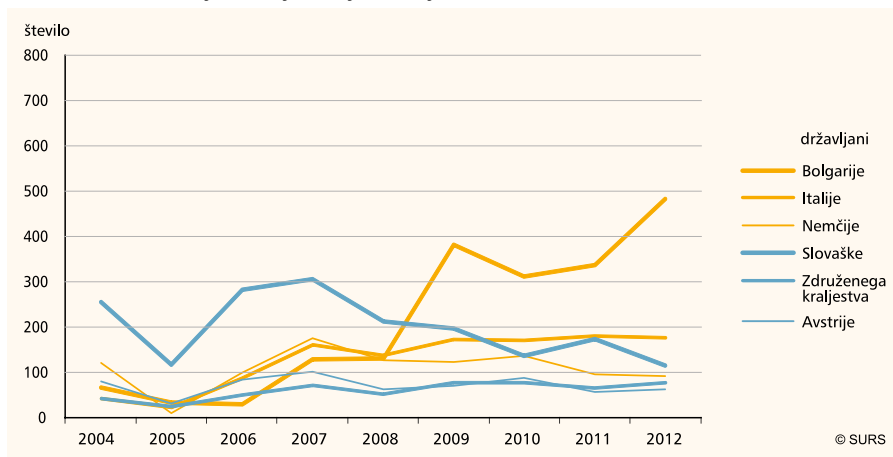
42 % priseljenih državljanov EU-27 v Sloveniji prebivalo le krajši čas

- Od 8.517 posameznikov državljanov drugih držav članic EU-27, ki so se v obdobju 2008–2012 priselili v Slovenijo, jih je 1. 1. 2013 v naši državi prebivalo okoli 60 % (4.954).

Tudi odselilo se je največ bolgarskih državljanov

- Odseljivanje v druge države se med leti in po posameznih državah spreminja, zlasti to velja za bolgarske državljane, ki so se v večji meri kot sicer iz Slovenije odselili v letu 2009, 2 leti po tem, ko so se k nam priselili v večjem številu.
- Od vstopa Slovenije v EU se je iz Slovenije izselilo 9.944 državljanov, ki so bili državljani držav drugih članic EU, ter 35.481 državljanov Slovenije.
- V letu 2012 se je iz Slovenije odselilo 9.506 državljanov EU. 1.315 (14 %) jih je imelo državljanstvo ene od drugih držav članic EU; med njimi je bilo največ, 482, bolgarskih državljanov. 8.191 prebivalcev, ki so se v letu 2012 odselili iz Slovenije, je imelo slovensko državljanstvo.
- Kar 79 % odseljenih prebivalcev z državljanstvom ene od držav članic EU-27 je bilo starih 15–64 let, povprečna starost odseljenih tujih državljanov pa je bila 39 let.

Grafikon 5: Iz Slovenije odseljeni tuji državljani

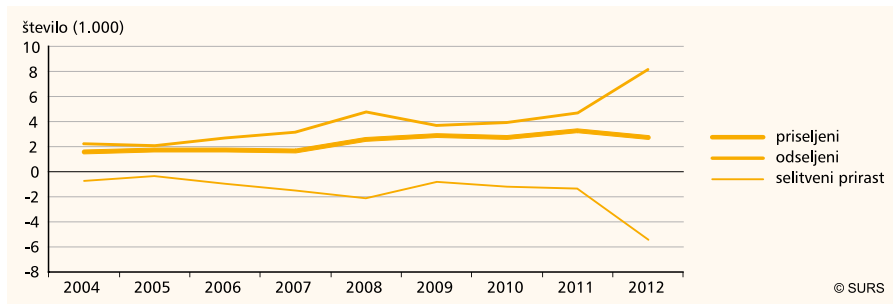

Vir: SURS

Več odseljenih kot priseljenih slovenskih državljanov

- V obdobju 2004–2012 se je letno iz Slovenije kamor koli po svetu odselilo več slovenskih državljanov, kot se jih je v državo priselilo, zato je bila v celotnem obdobju selitvena bilanca slovenskih državljanov negativna. Negativna razlika je bila največja v letu 2012, ko se je iz Slovenije odselilo 5.450 več slovenskih državljanov, kot se jih je v državo priselilo.

Grafikon 6: Selitveno gibanje slovenskih državljanov s tujino

Vir: SURS

V katere države so se v letu 2012 selili slovenski državljani?

- V letu 2012 se je iz države odselilo 8.191 državljanov Slovenije. Toliko se jih ni odselilo še v nobenem letu po osamosvojitvi Slovenije doslej. V druge države članice EU-27 je odšlo 62 % vseh odseljenih slovenskih državljanov, največ v Nemčijo (vsak četrti). Tudi največ slovenskih priseljencev iz držav članic EU je leta 2012 prišlo iz Nemčije.
- Skoraj vsak drugi odseljeni in skoraj vsak tretji priseljeni slovenski državljan je bil star od 25 do 45 let, torej v najbolj aktivnih letih.

Tabela 3: Selitveno gibanje slovenskih državljanov s tujino, 2012

	Priseljeni	Odseljeni	Selitveni prirast
Skupaj	2.741	8.191	-5.450
EU brez SI	1.453	5.110	-3.657
Nemčija	603	2.272	-1.669
Avstrija	233	1.230	-997
Italija	222	369	-147
Združeno kraljestvo	72	288	-216
druge države članice EU-27	323	951	-628
Druge države	1.288	3.081	-1.793

Vir: SURS

Tabela 4: Kako drugi državljani EU skupaj z nami oblikujejo prebivalstvo Slovenije?

	Prebivalci 1. 1. 2013		Priseljeni v 2012 po državi državljanstva
	po državi državljanstva	po državi prvega prebivališča	
Prebivalci Slovenije	2.058.821	232.703	14.083
državljeni Slovenije	1.967.436	145.934	2.741
tuji državljani	91.385	86.769	12.281
EU brez SI	6.925	21.225	2.179
Bolgarija	1.789	1.059	742
državljeni Slovenije	-	72	-
tuji državljani	1.789	987	742
Italija	1.223	3.354	437
državljeni Slovenije	-	2.256	-
tuji državljani	1.223	1.098	437
Nemčija	907	8.025	197
državljeni Slovenije	-	7.055	-
tuji državljani	907	970	197
Slovaška	441	534	119
državljeni Slovenije	-	113	-
tuji državljani	441	421	119
Avstrija	435	3.033	93
državljeni Slovenije	-	2.617	-
tuji državljani	435	416	93
Združeno kraljestvo	428	586	72
državljeni Slovenije	-	211	-
tuji državljani	428	375	72
Francija	216	1.220	63
državljeni Slovenije	-	1.008	-
tuji državljani	216	212	63

- ni pojava

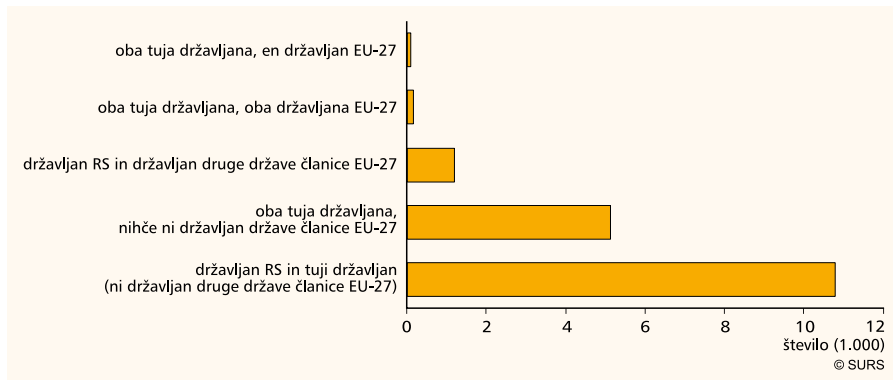
Vir: SURS

V tabeli prikazani podatki o sestavi prebivalstva in priselitvah sicer niso neposredno primerljivi, ker se nanašajo na različne časovne točke, a vseeno dovolj dobro ponazarjajo, kako tuji državljani sooblikujejo slovensko prebivalstvo danes in so ga sooblikovali tudi v preteklosti.

Zakoncni in zunajzakonski pari z različnimi državljanstvi

- V 17.355 družinah (to so 4 % parov od 424.218 parov, kolikor smo jih našli v registrskem popisu 2011) je bil vsaj en partner/zakonec (lahko pa oba) tuji državljan. V veliki večini teh družin (70 %) sta sobivala partnerja, od katerih je bil tuji državljan le eden od njiju; v vsaki deseti od teh družin (1.198) je bila ta oseba državljan katere od drugih držav članic EU-27; pogosteje so bili partnerji namreč državljani držav, s katerimi ima Slovenija tradicionalne, zgodovinske stike.
- V 161 družinah sta bila oba zakonca/partnerja državljana katere od drugih držav članic EU-27. Največ takih parov je bilo državljansko homogenih; to pomeni, da sta bila oba, mož/partner in žena/partnerka, državljana iste države; največ jih je bilo iz Bolgarije (38 parov), Italije (28 parov) ter Združenega kraljestva (19 parov). Kar dve tretjini teh parov sta v Sloveniji bivali manj kot tri leta.
- Med državljansko nehomogenimi pari, tj. takimi, v katerih je bil državljan druge države članice EU-27 eden od obeh zakoncev/partnerjev, je bilo nekaj več takih, v katerih je iz druge države članice EU-27 prihajala žena/partnerka, kot tistih, v katerih je iz druge države članice EU-27 prihajal mož/partner (624 : 574).
- Zanimivo je, da je v kar 90 % družin, v katerih je bila žena/partnerka državljanka Slovenije, mož/partner prihajal iz "starih" držav članic EU; največ jih je bilo iz sosednjih držav, Italije (166) in Avstrije (73), ter iz Nemčije (115) in Nizozemske (42). Ti so v Sloveniji prebivali približno 8,8 leta, medtem ko so partnerji iz na novo pridruženih članic – večinoma so bili državljani Češke republike (11), Slovaške (10), Bolgarije (9) in Madžarske (8) – v Sloveniji živeli povprečno 5,5 leta.
- V družinah, v katerih je bila žena državljanka ene od drugih držav članic EU-27, mož pa državljan Slovenije, jih je iz «starih» držav članic (EU-15) prihajala polovica; največ jih je bilo iz Nemčije (113). Med tistimi iz preostalih držav članic EU so bile najštevilnejše državljanke Slovaške (75) in Romunije (63).

Grafikon 7: Družine po državljanstvu zakoncev/partnerjev, Slovenija, 2011

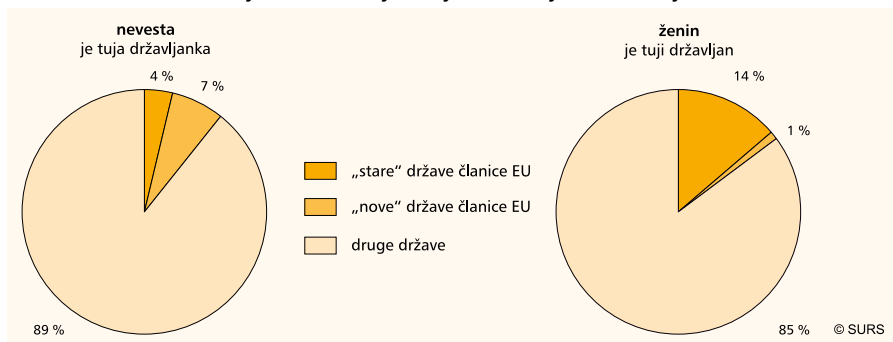

Vir: SURS

Poroke med našimi državljani in državljani drugih držav članic EU-27 niso zelo pogoste

- V letu 2012 se je z državljanko ene od drugih držav članic EU-27 poročilo 75 državljanov Slovenije (11 z državljanko Slovaške, 10 z državljanko Romunije).
- 98 nevest s slovenskim državljanstvom se je v letu 2012 poročilo z državljanom ene od drugih držav članic EU-27; med temi je bilo le 7 državljanov držav, ki so se EU pridružile v istem letu kot Slovenija ali pozneje. Največ ženinov je bilo državljanov Italije (25) in Nemčije (21).
- Poroke z državljani drugih držav članic EU-27 so sicer predstavljale le 13 % vseh porok, pri katerih eden od partnerjev ni bil državljan Slovenije.

Grafikon 8: Poroke državljanov Slovenije s tujimi državljani, Slovenija, 2012

Vir: SURS

Čedalje več prebivalk Slovenije s tujim državljanstvom rodi v Sloveniji

- V zadnjih šestih letih (2006–2012) se je v Sloveniji rodilo 580 otrok, katerih matere so imele v času otrokovega rojstva državljanstvo ene od drugih držav članic EU-27. Ti otroci so skupaj predstavljali 0,4 % vseh v Sloveniji v tem obdobju novorojenih otrok, največ jih je bilo rojenih leta 2012.
- Med materami teh novorojenčkov je bilo v vseh teh letih največ državljanek Slovaške (103), Bolgarije (65), Češke (61) in Poljske (55), Romunije (48) ter Nemčije (46). Nobena ni bila državljanka Luksemburga, Grčije, Malte ali Cipra.
- Med materami z državljanstvom druge države članice EU-27 so bile v povprečju najstarejše tiste, ki so bile državljanke "starih" držav članic EU – ob rojstvu otroka so bile stare povprečno 32,8 leta. Državljanke "novih" držav članic, pridruženih EU leta 2004 ali pozneje, v povprečju še niso bile stare 30 let (29,3) in so bile leto mlajše od državljanek Slovenije, ki so rojevale v istem obdobju. Povprečno najmlajše med vsemi (28,1 leta), ki so rodile v tistem obdobju v Sloveniji, pa so bile državljanke drugih držav, predvsem iz držav z območja nekdanje Jugoslavije.

ZAPOSLOVANJE

Številnejša in boljša delovna mesta ter enake možnosti sta gesli evropske politike zaposlovanja in socialne politike. Prost pretok delovne sile pomeni za nemalo Evropejcev možnost za boljše življenje in delo.

Prost dostop do trga dela kjer koli v EU

Pobuda iz strategije Evropa 2020 – Program za nova znanja in spretnosti ter nova delovna mesta – je usmerjena v to, da bodo reforme trga dela prebivalcem pomagale pridobiti ustrezno znanje za delovna mesta prihodnosti, ustvarile nova delovna mesta in prenovile zakonodajo EU o zaposlovanju. Državljeni EU (tudi njihovi družinski člani, čeprav morda nimajo državljanstva EU) imajo prost dostop do trga dela kjer koli v EU in lahko ob enakopravnih pogojih kandidirajo za prosta delovna mesta v državah članicah EU. Za delo v drugi državi ne potrebujejo posebnega delovnega dovoljenja. Tudi obmejni delavci imajo enake pravice kot domači delavci v državi njihove zaposlitve.

Državljeni drugih držav članic EU se lahko zaposlijo v Sloveniji brez administrativnih ovir, samo s podpisom pogodbe o zaposlitvi in s prijavo v socialno zavarovanje.

Slovenskim državljanom je namenjeno tudi določeno število mest v ustanovah EU; za delo v teh ustanovah je treba opraviti poseben preizkus znanja.

Slovenska podjetja lahko v državah članicah EU opravljajo storitve s svojimi tja napotnimi delavci po enakih pogojih kot delavci države gostiteljice.

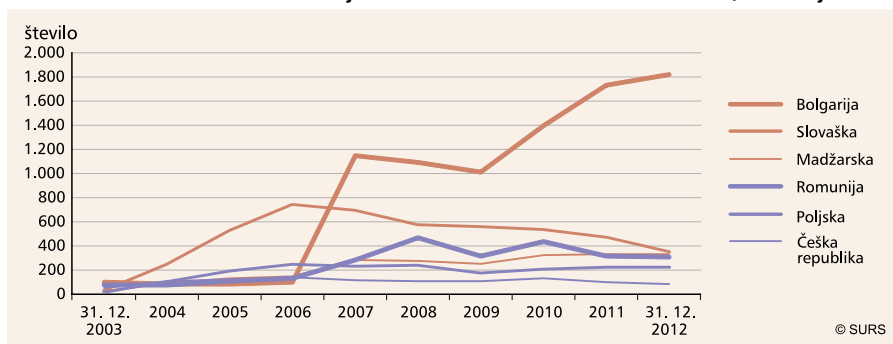
Koliko tujih državljanov iz drugih držav članic EU-27 je delovno aktivnih v Sloveniji?

- Konec leta 2012 je bilo med tujimi državljani, ki so bili delovno aktivni (zaposleni ali samozaposleni) v Sloveniji, 4.537 ali 9 % državljanov iz drugih držav članic EU-27. Med temi je bilo največ, kar 40 %, bolgarskih državljanov; 14 % je bilo italijanskih državljanov, po več kot 5 % je bilo še slovaških (8 %), madžarskih (7 %) in romunskih državljanov (prav tako 7 %).
- Primerjava števila v Sloveniji živečih tujih državljanov, starih 15–64 let, ki so bili šteti med prebivalce Slovenije, in števila delovno aktivnih po državah članicah EU-27 pokaže zanimivo sliko. V Sloveniji zaposlenih državljanov Bolgarije, Madžarske, Poljske, Portugalske in Romunije je bilo več, kot smo jih statistično šteli med prebivalce Slovenije. Razlogov za to neskladje je več, najverjetnejši je gotovo ta, da je veliko tujih državljanov pri nas prijavljenih za čas, krajši od enega leta, in tako ne izpolnjujejo merila, po katerem bi bili šteti tudi med prebivalce Slovenije. Delovno aktivnih državljanov Finske, Nemčije in Združenega kraljestva pa je bilo skoraj trikrat manj, kot smo jih statistično šteli med prebivalce Slovenije.

Se je po vstopu Slovenije v EU v letu 2004 kaj spremenilo?

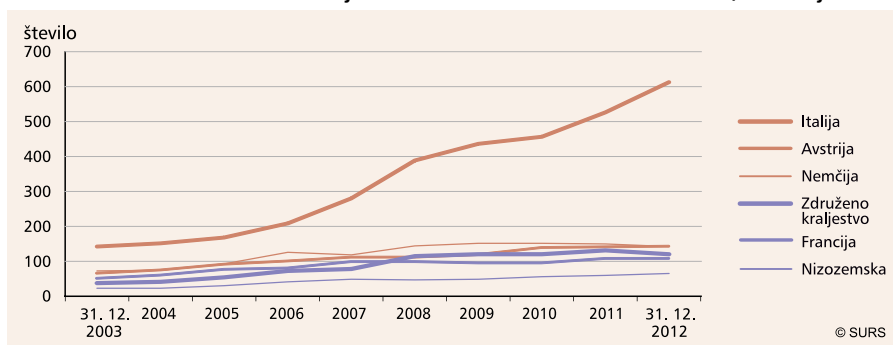
- Marsikaj. Pred letom 2004 je bilo v Sloveniji delovno aktivnih sorazmerno malo tujih državljanov. Že konec leta 2004 je začelo naraščati tako število tistih iz "starih" članic kot tudi tistih iz v letu 2004 pridruženih članic (zlasti Madžarske, Poljske, Slovaške). Število državljanov posamezne od teh držav je naraščalo dokaj enakomerno ali z manjšimi nihanji, razen število slovaških in italijanskih državljanov. V letu 2007, zlasti pa v letu 2008, se je glede na pretekla leta izraziteje povečalo število pri nas zaposlenih italijanskih državljanov; povečevalo pa se je še vse do leta 2012. Od leta 2004 do leta 2007 je izraziteje naraščalo število pri nas zaposlenih Slovakov, nato pa je začelo počasi upadati.
- Najburnejše spremembe na trgu tuje delovne sile so po letu 2007, v katerem sta v EU vstopili še Bolgarija in Romunija, povzročili Bolgari, ko so se pri nas zaposlili zaradi sproščenih pravil zaposlovanja in bivanja v Evropski uniji.

Grafikon 10: Delovno aktivni državljani nekaterih "novih" držav članic EU, Slovenija

Vir: SURS

Grafikon 11: Delovno aktivni državljani nekaterih "starih" držav članic EU, Slovenija

Vir: SURS

V katerih dejavnostih so delali državljani drugih držav članic EU-27

- Konec leta 2012 je največ v Sloveniji delovno aktivnih državljanov drugih držav članic EU-27 delalo v predelovalnih dejavnostih, približno 870 ali 19 %. V vsaki od naslednjih dejavnosti jih je delalo približno po 11 %: v dejavnosti promet in skladiščenje, v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih, v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih ter v gradbeništvu.

102 doktorja znanosti

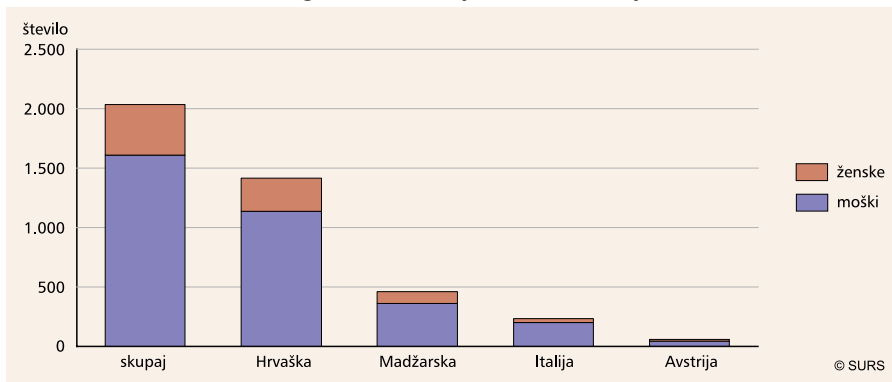
- Med 4.537 v Sloveniji delovno aktivnimi državljani drugih držav članic EU-27 so bili najštevilnejši tisti, ki so bili stari 30–34 let; bilo jih je okoli 800 ali 18 %; po 17 % je bilo takih, ki so bili stari 35–39 in 40–44 let.
- Glede na izobrazbo pa so prevladovali srednješolsko izobraženi, sledili so tisti z osnovno šolo ali manj, tem pa višje- ali visokošolsko izobraženi; prvih je bilo 43 %, drugih 34 %, tretjih pa 23 %; med zadnjimi sta bila 102 doktorja znanosti.

Koliko dnevnih delovnih migrantov prihaja v Slovenijo iz sosednjih držav?

- V letu 2012 je prihajalo na delo v Slovenijo 2.035 dnevnih migrantov iz sosednjih držav, tj. oseb, ki so bile zaposlene v Sloveniji, prebivale pa so v eni od sosednjih držav in so bile državljani ene od teh držav. Največ je bilo Hrvatov, skoraj 70 %, najmanj pa Avstrijcev, 58 ali 3 % vseh.

Zanimivo je, da je bilo med vsemi dnevnimi migranti iz sosednjih držav precej več moških kot žensk, skoraj 80 %.

Grafikon 12: Dnevni delovni migranti iz sosednjih držav, Slovenija, 2012

Vir: SURS

Od kod in s kakšnim namenom so se k nam priselili državljani drugih držav članic EU-27 v letu 2011?

- Večina jih je prišla v Slovenijo zaradi zaposlitve, približno 1.200 državljanov iz teh držav ali 60 % vseh, ki so se priselili v tem letu. Drugi razlogi so bili še pridružitev družini, študij in različni drugi manj pogosti razlogi.

Od kod so se k nam v 2011 priselili tisti, ki so se v tem letu pri nas tudi zaposlili?

- Priseljencev iz drugih držav članic EU-27, ki so se k nam priselili v 2011 in se še v istem letu tudi zaposlili, je bilo okoli 1.040. Največ je bilo bolgarskih državljanov, in sicer 553 ali 53 % vseh. Finskih, grških, danskih, estonskih, latvijskih državljanov in državljanov Cipra, ki so v Slovenijo prišli v letu 2011 in se v tem letu pri nas tudi zaposlili, je bilo zelo malo, po manj kot 5 iz vsake od teh držav.

Tabela 5: V letu 2011 v Slovenijo priseljeni tuji državljani, ki so se v istem letu v Sloveniji tudi zaposlili, po državi državljanstva, Slovenija, 2011

Skupaj	5.921
EU brez SI	1.036
Bolgarija	553
Italija	99
Slovaška	77
Avstrija	35
Francija	27
druge države članice EU-27	245
Druge države	4.165

Vir: SURS

IZOBRAŽEVANJE

Izobraževalne dejavnosti EU niso usmerjene k formalnemu poenotenju izobraževanih sistemov; EU dopolnjuje programe nacionalnih dejavnosti, ki presegajo okvire države. Na ravni EU se tako izvajajo najrazličnejši izobraževalni programi, ki omogočajo sodelovanje med izobraževalnimi ustanovami, izmenjave učencev in učiteljev, izobraževanje odraslih in jezikovno izobraževanje. Taki programi so:

- Comenius (osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje),
- Erasmus (izmenjave študentov in visokošolskih učiteljev),
- Leonardo da Vinci (usposabljanje za podjetja, izobraževalne in raziskovalne ustanove in posameznike),
- Gruntvig (izobraževanje odraslih).

Pravica do izobraževanja

S članstvom v EU pridobijo državljani posamezne države članice pravico do izobraževanja v kateri koli drugi državi članici ob enakih pogojih kot državljani te države. Pobuda iz strategije Evropa 2020 "Mladi in mobilnost" spodbuja mlade in jim omogoča pridobivanje izkušenj v drugih državah ter krepi kakovost in privlačnost izobraževanja in usposabljanja v EU.

Največ sredstev za formalno izobraževanje nameni Danska, najmanj Romunija

- Najvišje javne izdatke za formalno izobraževanje na prebivalca, merjene v med državami primerljivih standardih kupne moči (SKM)¹⁾, je v letu 2010 imela Danska (2.758 SKM). V Romuniji, državi z najnižjimi izdatki, so bili ti skoraj sedemkrat manjši kot na Danskem.
- V Evropski uniji so države za formalno izobraževanje v letu 2010 v povprečju namenile okoli 1.300 SKM na prebivalca.
- Slovenski javni izdatki za formalno izobraževanje so bili nekoliko nižji od evropskega povprečja in so znašali približno 1.160 SKM na prebivalca; nekaj več kot 1.000 SKM sta za to namenili tudi Italija in Portugalska. Manj je za formalno izobraževanje namenilo 9 držav; vse te so se EU-27 pridružile v letu 2004 ali pozneje.

1) SKM je fiktivna valuta, ki odraža povprečno raven cen v EU-27. Vrednost 1 SKM na ravni EU-27 je trenutno enaka vrednosti 1 evra.

Predšolsko izobraževanje otrok z državljanstvom katere od drugih držav članic EU-27

- V šolskem letu 2012/13 je slovenske vrtce obiskovalo 351 otrok, ki so imeli tuje državljanstvo (to je približno desetina vseh otrok s tujim državljanstvom v starosti 1–5 let); 15 % teh otrok je bilo državljanov katere od drugih držav članic EU-27 (51 otrok). Vseh otrok, ki so v tem letu obiskovali vrtec, je bilo sicer nekaj več kot 83.000.

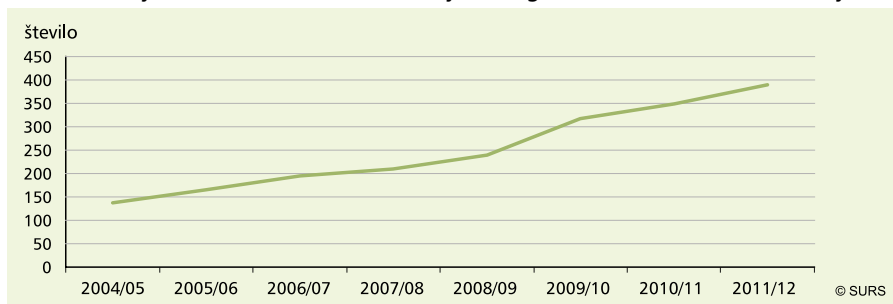
Kaj pa učenci, dijaki in njihovi učitelji?

- V šolskih klopih so v šolskem letu 2011/12 sedeli 404 učenci, ki so bili državljani katere od drugih držav članic EU-27. To je bilo 12 % vseh šolarjev s tujim državljanstvom pri nas in le 0,3 % vseh v Sloveniji šolajočih se otrok v tem letu.
- V okviru projekta Comenius je po podatkih Centra RS za mobilnost in evropske programe od avgusta 2010 do avgusta 2012 obiskalo svoje vrstnike v tujini 641 učencev in dijakov iz Slovenije. To so bili krajši nekajdnevni obiski, namenjeni spoznavanju in razumevanju evropske kulturne in jezikovne raznolikosti.
- Od sredine leta 2011 do sredine 2013 je v okviru programa Leonardo da Vinci v razpisnem letu 2011 šlo na poklicno usposabljanje v tujino 363 dijakov; to usposabljanje je trajalo od 2 do 39 tednov.
- 18 osnovnih in srednjih šol je v letu 2012 v okviru programa Comenius gostilo 18 asistentov iz tujine, 20 slovenskih asistentov pa je odšlo gostovat v druge države članice EU-27.

16 % visokošolskih študentov s tujim državljanstvom je iz katere od drugih držav članic EU-27

- Število visokošolskih študentov z državljanstvom katere od drugih držav članic EU-27 je od leta 2004 dalje veskozi počasi naraščalo, z nekoliko večjim skokom pa se je povečalo v letu 2009, ko se je bolj kot sicer povečalo število bolgarskih, italijanskih, francoskih, danskih, španskih in nemških študentov.

Grafikon 14: Tuji visokošolski študenti, državljani drugih držav članic EU-27, Slovenija

Vir: SURS

- V študijskem letu 2011/12 je med tujimi študenti v visokošolskih programih študiralo 391 državljanov katere od drugih držav EU-27; predstavljali so 16 % vseh tujih študentov in 0,4 % vseh študentov v Sloveniji. Med omenjenimi 391 tujimi študenti je bilo največ italijanskih državljanov (190 ali skoraj 50 %).
- Leta 2011 je v Sloveniji v visokošolskih programih diplomiralo 27 italijanskih študentov, 3 madžarski in 3 avstrijski študenti.

Tabela 6: Tuji visokošolski študenti po izbrani državi državljanstva, Slovenija, 2011/12

	Visokošolski zavodi – skupaj	Univerze	Samostojni visokošolski zavodi
Skupaj	2.507	2.335	172
EU brez SI	391	362	29
Italija	190	181	9
Bolgarija	22	22	0
Nemčija	22	21	1
Slovaška	19	17	2
Češka republika	17	13	4
druge države članice EU-27	121	108	13
Druge države	2.116	1.973	143

Vir: SURS

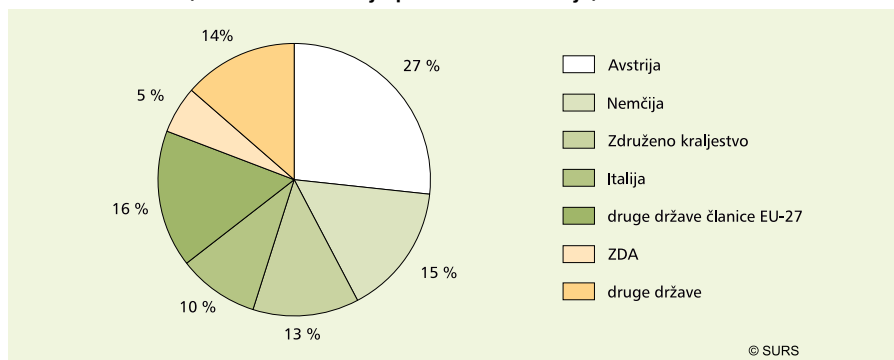
10 tujih študentov se je izobraževalo v višješolskih programih

- V višješolskih programih je v študijskem letu 2011/12 študiralo 10 študentov iz katere od drugih držav članic EU-27, od tega 5 Bolgarov. Vseh tujih študentov v teh programih je bilo sicer 184, od tega 50 (27 % vseh) hrvaških državljanov.

V tujini študira čedalje več slovenskih študentov

- V študijskem letu 2010/11 je zunaj svoje matične države študiralo skoraj 4,3 milijona študentov po celem svetu, med njimi je bilo okoli 3.000 slovenskih državljanov. To je 2,9 % vseh študentov v Sloveniji v tem letu.
- Slovenski študenti, ki se odločijo za študij v tujini, večinoma odidejo v katero od drugih držav članic EU-27; v študijskem letu 2010/11 je tja odšlo povprečno kar osem študentov od desetih. Največ jih je študiralo v Avstriji, potem v Nemčiji, Združenem kraljestvu.

Grafikon 15: **Države, v katerih študirajo prebivalci Slovenije, 2010/11**

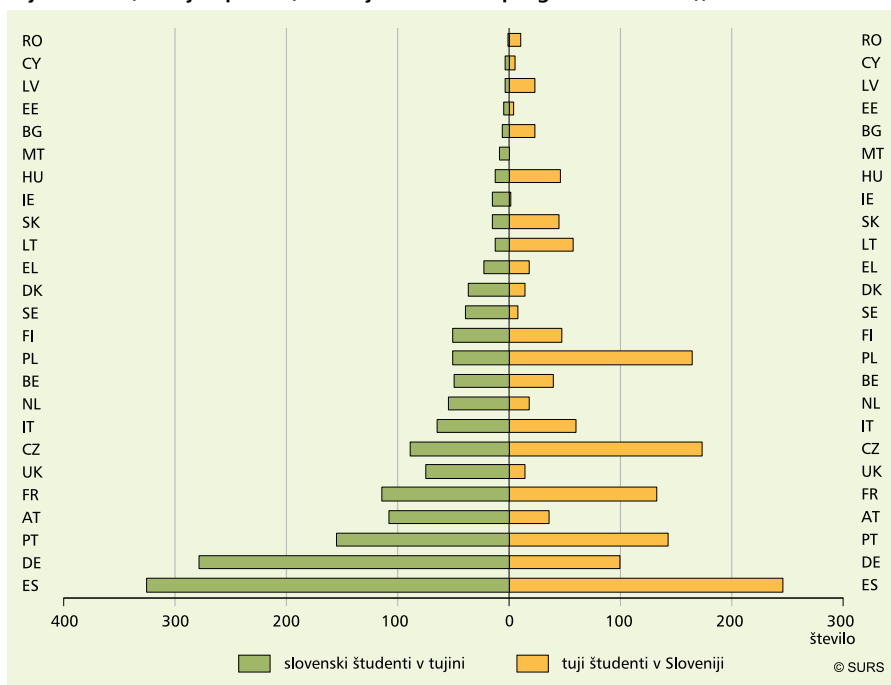

Vir: OECD

Kratkotrajna mobilnost študentov

- Tudi v Sloveniji se vsako leto več študentov odloči, da bodo del študija opravili v tujini, pa tudi v Slovenijo pride vsako leto več študentov iz tujine. Najuspešnejši program za mednarodno izmenjavo študentov terciarnega izobraževanja, ki študentom omogoča kratkotrajno bivanje in izpopolnjevanje v tujini, je program Erasmus.
- V študijskem letu 2011/12 je na tovrsten študij v tujino odšlo 1.411 slovenskih študentov (to je 1,4 % naših študentov in še enkrat toliko kot v letu 2004/05); tam so ostali v povprečju 6 mesecev. Na prakso je odšlo 324 študentov, ti so tam ostali v povprečju tri mesece in pol. Iz tujine je v okviru izmenjave k nam prišlo študirat 1.516 tujih študentov, na prakso pa 180.
- Program Erasmus je namenjen tudi izmenjavi učnega osebja; v letu 2011/12 sta v tujino odšla 302 naša, k nam pa je prišlo 368 tujih profesorjev terciarnega izobraževanja.

Grafikon 16: Tuji študenti v Sloveniji po izvorni državi in slovenski študenti v tujini po ciljni državi (študij in praksa, izmenjava v okviru programa Erasmus), 2011/12

Vir: Center RS za mobilnost in evropske programe

SOCIALNA IN ZDRAVSTVENA VARNOST

Sistemi socialne varnosti so v posameznih državah članicah EU urejeni z nacionalnimi zakonodajami. Pravice iz sistemov socialne varnosti posamezne države članice pa pridobivajo državljani EU praviloma ob enakih pogojih in v enakem obsegu kot državljani posamezne države članice. Zaposleni, upokojeanci in drugi imetniki pravic socialnega varstva ohranijo svoje pravice tudi po morebitni selitvi v drugo državo članico EU (so izjeme, določene na ravni posameznih držav).

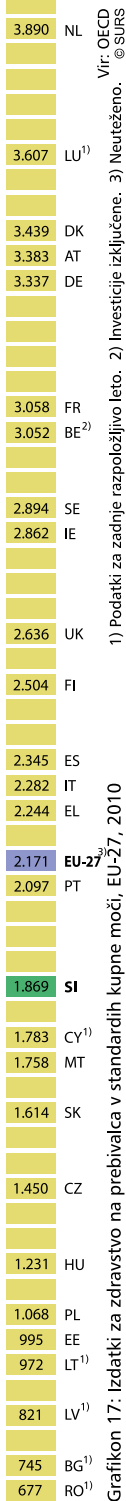
Pravica do zdravniške oskrbe

Evropskim državljanom je zagotovljena pravica do zdravniške oskrbe v kateri koli državi članici. To pravico do nujne ali potrebne zdravstvene storitve uveljavljamo z evropsko kartico zdravstvenega zavarovanja, in sicer pri zdravnikih in zdravstvenih ustanovah, ki so del javne, državne zdravstvene mreže. Zavarovana oseba, ki dalj časa biva v drugi državi članici, je upravičena do večjega obsega pravic kot tista, ki se v državi zadržuje krajši čas. Zavarovana oseba, ki ima status obmejnega delavca, uveljavlja pravico do zdravstvenih storitev v obeh državah.

Delež BDP za zdravstvo v Sloveniji enak povprečju EU-27

- Po podatkih OECD se je rast izdatkov za zdravstvo na prebivalca v letu 2010 v skoraj vseh evropskih državah realno upočasnila ali je upadla; s tem se je prekinilo stalno povečevanje izdatkov za ta namen.
- Države članice EU-27 so v letu 2010 namenile za izdatke za zdravstvo povprečno 9 % (neuteženo) svojega BDP. Enak delež BDP je za zdravstvo namenila tudi Slovenija. Največji delež BDP je za zdravstvo namenila Nizozemska (12 %), sledili sta Francija in Nemčija (vsaka 11,6 %).
- Najvišje izdatke za zdravstvo na prebivalca, merjene v med državami primerljivih standardih kupne moči (SKM)¹⁾, so imele Nizozemska (3.890 SKM) Luksemburg in Danska. Sledile so Avstrija, Francija in Nemčija (nekaj več kot 3.000 SKM na prebivalca), najnižje pa sta imeli Bolgarija in Romunija (približno 700 SKM na prebivalca). Slovenija se je (s 1.869 SKM na prebivalca) uvrstila na prvo mesto med državami, ki so se EU pridružile v letu 2004 in pozneje, a je bil ta znesek nižji od povprečja EU-27 (2.171 SKM).

1) SKM je fiktivna valuta, ki odraža povprečno raven cen v EU-27. Vrednost 1 SKM na ravni EU-27 je trenutno enaka vrednosti 1 evra.

Največ denarja za poplačilo zdravstvenih storitev tujih zavarovancev je Sloveniji nakazala Nemčija

- V letu 2012 je slovenski Zavod za zdravstveno zavarovanje (ZZZS) obravnaval zahteve tujih nosilcev zdravstvenega zavarovanja iz vseh preostalih 26 držav EU in naših zavarovancev, ki so bivali in uveljavljali zdravstvene storitve zunaj Slovenije.
- Tuje zavarovane osebe so v Sloveniji v letu 2012 ustvarile za 17,9 milijona stroškov in posledično so prav toliko znašale terjatve slovenskega zavoda za zdravstveno zavarovanje do drugih držav. 14,6 milijona EUR ali 82 % stroškov so ustvarili zavarovanci iz drugih držav članic EU-27, od tega največ zavarovanci iz Nemčije, Italije in Avstrije.
- Iz vseh drugih držav članic EU-27 smo v letu 2012 prejeli 13,8 milijona EUR za poplačilo storitev tujih zavarovancev, ki so v Sloveniji uveljavljali zdravstvene storitve. Najvišje zneske smo prejeli iz Nemčije, Italije in Avstrije.

Tabela 7: **Stroški tujih zavarovancev v Sloveniji, 2012**

	Nove terjatve, nastale v 2012		Plačila iz tujine v 2012	
	EUR	%	EUR	%
Skupaj	17.864.746,87	100	16.757.425,10	100
EU brez SI	14.616.515,74	82	13.767.097,11	82
Nemčija	5.198.519,43	36	5.381.860,29	39
Italija	2.519.002,32	17	3.316.259,27	24
Avstrija	4.980.920,24	34	3.036.771,75	22
Francija	236.414,44	2	589.248,52	4
druge države članice EU-27	1.681.659,31	11	1.442.957,28	11
Druge države	3.248.231,13	18	2.990.327,99	18

Vir: ZZZS

5,6 milijona EUR smo nakazali v druge države članice EU-27 za poplačilo stroškov slovenskih zavarovanih oseb

- ZZZS je v preteklem letu prejel obračun stroškov za 47.505 primerov slovenskih zavarovanih oseb, ki so med svojim stalnim ali začasnim bivanjem v tujini uveljavljale tam zdravstvene storitve ali so bile napotene na zdravljenje v tujino.
- Skupni znesek novonastalih obveznosti do tujine je znašal 28,1 milijona EUR, od tega 27 % do držav članic EU-27. Najvišji znesek obveznosti sta med državami članicami EU uveljavljali Nemčija in Avstrija.
- Slovenski zavod za zdravstveno zavarovanje je v tujino nakazal 25,6 milijona EUR, od tega 5,6 milijona EUR v druge države članice EU-27, največ v Italijo (1,6 milijona EUR), večino za poplačilo obveznosti iz leta 2011.

Tabela 8: **Stroški slovenskih zavarovancev v tujini, 2012**

	Nove obveznosti, nastale v 2012		Plačila v tujino v 2012	
	EUR	%	EUR	%
Skupaj	28.089.331,65	100	25.606.589,07	100
EU brez SI	7.517.339,82	27	5.564.807,25	22
Italija	490.316,43	7	1.616.906,24	29
Nemčija	2.950.080,35	39	1.599.355,98	29
Avstrija	2.322.476,36	31	1.017.676,18	18
Belgija	303.880,66	4	501.223,99	9
druge države članice EU-27	1.450.586,02	19	829.644,86	15
Druge države	20.571.991,83	73	20.041.781,82	78

Vir: ZZZS

ENOTEN TRG

Pravica do ustanavljanja podjetij

Podjetniki imajo pravico do ustanavljanja podjetij; ta jim omogoča, da ustanovijo podjetje v kateri koli državi članici EU ob enakih pogojih, kakor veljajo za državljane države gostiteljice. Pri tem morajo upoštevati strokovno-etične kodekse, pridobiti ustrezna dovoljenja in dokazati, da so ustrezno usposobljeni. Poleg ustanovitve podjetja so seveda mogoči tudi prevzemi že obstoječih podjetij. Postopki v zvezi z ustanovitvijo podjetja so poenostavljeni, zato lahko podjetniki vse potrebne postopke opravijo na spletu, na enotnih kontaktnih točkah.

Varstvo potrošnikov

Vsi državljani EU morajo biti kot potrošniki deležni enakega varstva. Z zakonodajo in organizacijami potrošnikov se skuša na ravni EU zagotavljati visoka stopnja varstva potrošnikov na mnogih področjih potrošništva, med drugim tudi s prepovedjo nepoštenih trgovinskih praks (tudi v e-trgovini).

Prost pretok blaga, storitev in kapitala

Načelo prostega pretoka blaga omogoča prevoz in prodajo blaga povsod v EU in je eden od temeljev trga EU. Direktiva o storitvah (2006) pa je sprostila potencial trga za storitve.

Iz drugih držav članic EU uvažamo več, kot tja izvažamo

- V letu 2012 je znašala vrednost našega izvoza v vse države sveta okoli 21,1 milijarde EUR, od tega skoraj 69 % v druge države članice EU-27. Največ naših podjetij izmed tistih, ki so trgovala z drugimi državami članicami EU, je izvažalo v Nemčijo; tja smo izvozili 31 % (4,5 milijarde EUR) vrednosti celotnega izvoza Slovenije v druge države članice EU. V Italijo smo v istem letu izvozili 16 % (2,4 milijarde EUR), v Avstrijo, našo tretjo najpomembnejšo trgovinsko partnerico v EU, pa 12 % (1,7 milijarde EUR) vrednosti celotnega izvoza v države članice EU. Najmanj smo v letu 2012 izvažali na Malto in Irsko.
- Uvažali smo več kot izvažali, a to ne velja za vse države. Vrednost uvoza iz držav članic EU je znašala 16,8 milijarde EUR ali skoraj 76 % vsega uvoza Slovenije. Tudi uvažali smo največ iz Nemčije, Italije in Avstrije. Iz Italije smo uvozili največ, in sicer 25 % vrednosti uvoza iz držav članic EU. Iz Nemčije smo sicer manj uvozili, kot smo tja izvozili; vrednost uvoza pa je znašala 4,1 milijarde EUR (24 %). Vrednost našega uvoza iz Avstrije je znašala 2,6 milijarde EUR (15 %).

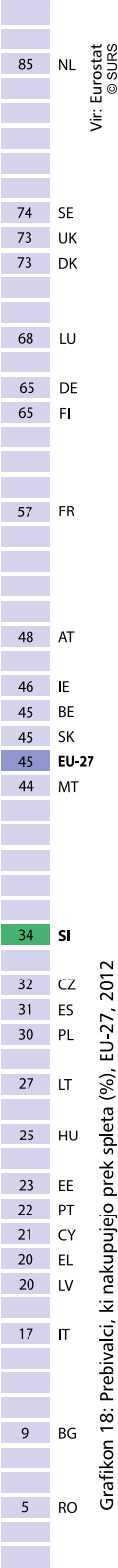
Tudi pri nakupovanju po spletu gre za prost pretok blaga in storitev

Spletno nakupovanje najbolj razširjeno med Nizozemci

- Po podatkih Evropske komisije približno 40 milijonov Evropejcev (ali vsak dvanajsti) nakupuje prek spleta v drugih evropskih državah.
- Prebivalci severnih držav članic EU so v letu 2012 opravili več nakupov prek spletnega omrežja kot prebivalci južnih in srednjeevropskih držav EU. To je gotovo povezano z dostopom do interneta: prebivalcem v državah z večjim obsegom spletnega nakupovanja so tudi računalniki in internet dostopni že dlje časa in v širšem obsegu.
- Države članice EU se postopoma približujejo cilju Digitalne agende, po kateri naj bi do leta 2015 spletno nakupovanje uporabljala polovica prebivalcev EU.
- Po podatkih iz leta 2012 je namreč v EU-27 v zadnjih 12 mesecih naročilo ali kupilo blago ali storitve po internetu 45 % posameznikov, starih od 16 do 74 let. Največ posameznikov je to obliko nakupovanja uporabilo na Nizozemskem, sledile pa so Švedska, Združeno kraljestvo in Danska. V Romuniji je bila ta oblika nakupovanja najmanj uveljavljena; uporabljalo jo je le 5 % posameznikov.

Moški v Sloveniji nakupujejo prek spleta več kot ženske

- V Sloveniji je v letu 2012 nakupovalo prek spleta, enkrat ali večkrat, približno 533.400 posameznikov ali vsak tretji prebivalec (16–74 let); ta podatek nas na lestvici držav uvršča v sredino, a pod povprečje celotne EU-27.
- Največ spletnih kupcev v Sloveniji v letu 2012 je bilo starih 25–34 let. Pri spletnih prodajalcih iz drugih držav članic EU je nakupovalo okoli 197.000, pri prodajalcih iz Slovenije pa okoli 441.800 prebivalcev Slovenije. Med e-kupci, ki so kupovali pri prodajalcih iz drugih držav članic EU-27, je bilo več moških (61 %) kot žensk; največ jih je bilo srednješolsko izobraženih in starih 25–54 let. Žensk med e-kupci je bilo okoli 75.900, največ jih imelo terciarno izobrazbo. Večina e-kupcev je bila sicer zaposlena ali samozaposlena.

Grafikon 18. Prebivalci, ki nakupujejo prek spleta (%), EU-27, 2012

LU 271

Mi, državljani EU

141 LU

Kam bi se preselili? V gospodarsko razvitejšo državo od naše?

Bruto domači proizvod

- Kazalnik bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca v standardih kupne moči (SKM)¹⁾ je najpogostejše uporabljeni kazalnik razvitosti posamezne države in ekonomske blaginje njenega prebivalstva, izražen kot indeks obsega.
- Bruto domači proizvod na prebivalca v standardih kupne moči je v Sloveniji po letu 2008 postopoma upadal in v letu 2012 je znašal 82 % povprečja EU-27. Sloveniji sta bili po vrednosti tega kazalnika najbližji Malta in Češka republika. V Luksemburgu, državi z najvišjim BDP na prebivalca v SKM, je bil ta višji od povprečja EU-27 za 171 %; v Bolgariji pa je bila vrednost tega kazalnika najnižja (znašala je 47 % povprečja EU-27).

Dejanska individualna potrošnja

- S kazalnikom dejanska individualna potrošnja se meri materialna blaginja gospodinjstev; sestavljena je iz blaga in storitev, ki jih posamezniki dejansko potrošijo. Vključuje namreč blago in storitve, ki jih za potrošnjo posameznikov kupijo in plačajo gospodinjstva, država ali nepridobitne ustanove, ki opravljajo storitve za gospodinjstva.
- Vrednost kazalnika dejanska individualna potrošnja na prebivalca v SKM v letu 2012 je v Sloveniji znašala 79 % povprečja EU-27. Položaj držav je pri tem kazalniku podoben položaju držav pri BDP na prebivalca v SKM. Med državami članicami EU-27 je bila dejanska individualna potrošnja na prebivalca v SKM najvišja v Luksemburgu (od povprečja EU-27 je bila višja za 41 %), najnižja pa v Romuniji (znašala je 48 % povprečja EU-27).

EU-27 100

IT 98

ES 97

CY 91

MT 86

SI 82

CZ 79

PT 75

SK 75

EL 75

LT 70

EE 68

HU 66

PL 66

LV 62

RO 49

BG 47

121 DE

120 UK

119 AT

118 SE

115 DK

114 FI

113 FR

112 BE

112 NL

100 EU-27

98 IE

97 IT

94 CY

93 ES

85 MT

84 EL

79 SI

77 PT

74 LT

72 SK

71 PL

69 CZ

61 LV

61 HU

59 EE

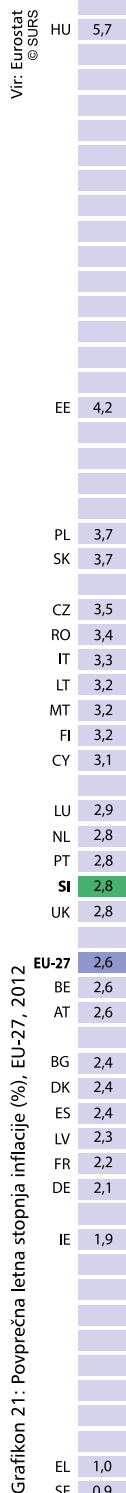
49 BG

48 RO

1) SKM je fiktivna valuta, ki odraža povprečno raven cen v EU-27. Vrednost 1 SKM na ravni EU-27 je trenutno enaka vrednosti 1 evra.

Grafikon 21: Povprečna letna stopnja inflacije (%), EU-27, 2012

Mi, državljani EU

Kam bi se preselili? V državo, v kateri se cene dvigajo počasneje kot pri nas?

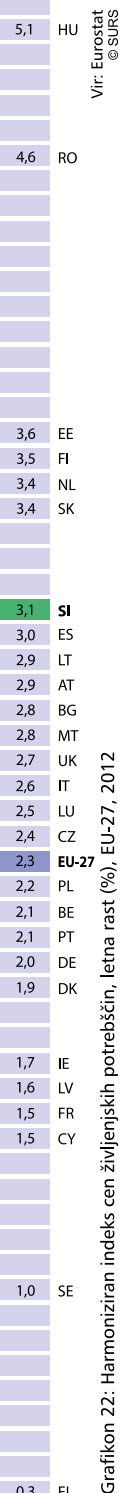
Inflacija

- Povprečna letna stopnja inflacije je v letu 2012 na območju EU-27 znašala 2,6 %; v Sloveniji je bila nekoliko višja, 2,8-odstotna. Najnižjo povprečno letno stopnjo inflacije so imeli na Švedskem (0,9 %), najvišjo pa na Madžarskem (5,7 %).

Letna rast cen

- Letna rast cen v Sloveniji, merjena s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin¹⁾, je bila v letu 2012 3,1-odstotna. Na območju EU-27 je bila letna rast cen 2,3-odstotna; najnižja je bila v Grčiji (0,3-odstotna), najvišja na Madžarskem (5,1-odstotna).
- Hrana in brezalkoholne pijače so se v letu 2012 najbolj podražile na Madžarskem, in sicer za 7,5 %, najbolj pocenile v Grčiji, za 0,5 %. V Sloveniji so se zvišale za 5,2 %, za prav toliko kot v Estoniji in v Češki republiki. Bolj kot v Sloveniji so se zvišale na Slovaškem, Finskem, v Romuniji, na Madžarskem in Malti.
- Cene v skupini izobraževanje so se najbolj zvišale v Združenem kraljestvu (za 19,7 %), najbolj znižale pa v Grčiji (za 3,9 %).
- Cene v skupini zdravje so se v letu 2012 najbolj zvišale na Nizozemskem in v Španiji (v vsaki za 13,3 %); v Grčiji so se znižale za 3,1 %; v Sloveniji se niso spremenile.
- Cene v skupini stanovanje so se najbolj zvišale v Bolgariji (za 9,4 %), najmanj na Malti (za 0,8 %). Slovenija se je z 1,6-odstotnim zvišanjem cen v tej skupini uvrstila med države, v katerih so se cene dvignile najmanj (Švedska, Belgija, Malta).

1) S harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin merimo spremembe drobnoprodajnih cen izdelkov in storitev, ki jih kupujejo potrošniki na ozemlju posamezne države.

Grafikon 22: Harmoniziran indeks cen življenjskih potrebščin, letna rast (%), EU-27, 2012

AT	4,98
LU	3,65
ES	2,74
IT	2,74
BE	2,66
IE	2,18
EL	2,08
CY	2,00
PT	2,00
MT	1,97
SI	1,78
UK	1,74
LT	1,64
LV	1,61
NL	1,21
PL	1,12
RO	1,09
HU	1,07
CZ	0,93
BG	0,73

Mi, državljani EU

16,43 LU

Kam bi se preselili? V državo, v kateri so cene nižje kot pri nas?

1 kilogram dolgozrnatega riža

- V Sloveniji smo junija 2011 za kilogram dolgozrnatega riža v povprečju odšteli 2,23 EUR; najmanj so zanj plačali na Portugalskem (0,99 EUR), največ pa v Luksemburgu (3,07 EUR).

14,08 NL

Liter piva (ležaka) v supermarketu

- V trgovini je bilo pivo najcenejše v Bolgariji (0,99 EUR), najdražje na Cipru (2,33 EUR), v Sloveniji pa približno na sredini med najdražjim in najcenejšim; zanj smo odšteli 1,81 EUR.

Vozovnica za mestni avtobus

- Najdražje se z mestnim avtobusom vozijo v sosednji Avstriji, tam stane vozovnica 1,56 EUR, skoraj zastoj pa v Romuniji (4 cente). V Sloveniji smo morali junija 2011 za vozovnico plačati v povprečju 0,84 EUR.

10,38 DE

10,11 AT

9,86 BE

Vstopnica za kino

- Na Irskem je bila vstopnica za kino, stala je 9,03 EUR, skoraj 3-krat dražja kot v Romuniji (2,94 EUR). V Sloveniji je stala 4,98 EUR.

Obisk pri frizerju za ženske

- Ženska je za striženje dolgih las pri frizerju v Luksemburgu plačala kar 50,85 EUR. Poljakinja je za ta denar lahko šla k frizerju skoraj 7-krat, saj je vsakič plačala le po 7,32 EUR. V Sloveniji je striženje stalo 31,01 EUR.

6,50 CY

Dnevni časopis

- Dnevni časopis z največjo naklado smo v Sloveniji prebiral za 1,21 EUR. Za ta denar bi lahko v Združenem kraljestvu kupili 4 časopise – tam je bil med vsemi državami najcenejši (0,31 EUR). Le še v štirih državah je bil dražji kot pri nas, najdražji pa je bil na Cipru (1,95 EUR).

6,30 SI

6,21 CZ

5,60 HU

5,39 PT

5,06 EE

4,72 SK

4,71 LV

3,88 PL

3,05 LT

2,15 BG

2,10 RO

Kam bi se preselili? V državo, v kateri so plače višje kot pri nas?

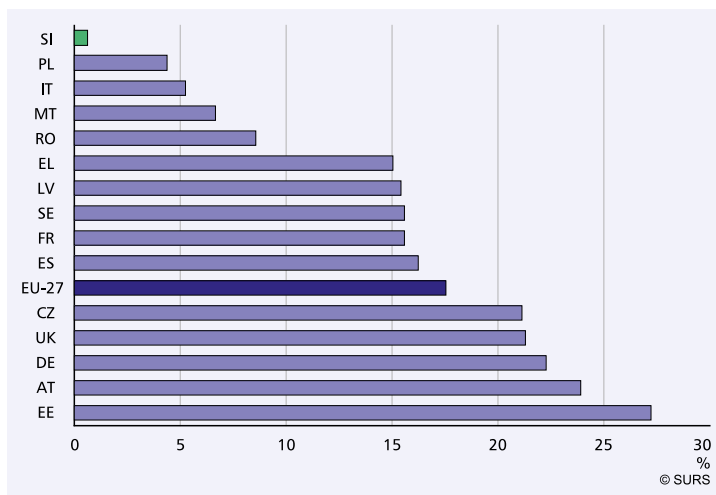
Povprečna letna bruto plača

- Po podatkih Eurostata so bile razlike v višini bruto plače (po raziskovanju o strukturi plače) med državami članicami EU-27 velike. Povprečna letna bruto plača je leta 2010 v EU-27 znašala 30.833 EUR. Visoko nad povprečjem celotne EU so bile danske plače; bile so povprečno kar 12-krat višje od najnižjih povprečnih letnih plač v EU-27 (take so plače v Bolgariji).
- Povprečna letna bruto plača v Sloveniji je znašala 21.135 EUR; to je 68,5 % vrednosti povprečne letne bruto plače v celotni EU-27 in 38,4 % vrednosti povprečne letne bruto plače na Danskem. Med vsemi sedemindvajsetimi članicami EU se je Slovenija uvrstila na 16. mesto, med dvanajstimi na novo pridruženimi članicami EU pa na 2. mesto, za Ciprom. Nižje povprečne letne bruto plače kot v Sloveniji so imeli v 11 državah članicah EU-27.

Razlike po spolu

- Razlika med povprečnimi bruto plačami moških in povprečnimi bruto plačami žensk je bila med vsemi državami članicami EU-27 najmanjša v Sloveniji (0,7 %), največja pa v Estoniji (27,2 %).

Grafikon 27: Razmerje med plačami žensk in plačami moških¹⁾, izbrane države članice EU-27, 2010

- 1) Po mednarodno sprejetih standardih se kot osnova za izračunavanje razlik med plačami žensk in plačami moških uporabljajo bruto plače za plačano uro.

Vir: Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat>, 29. 7. 2013)

VOLITVE

Pravica do glasovanja in kandidiranja na volitvah

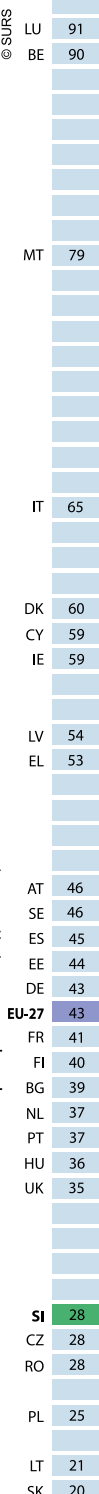
Če ste državljani Slovenije, vendar prebivate v drugi državi članici EU, imate pravico glasovati in kandidirati na lokalnih in evropskih volitvah v tej državi po enakih pogojih kot državljani te države, v kateri prebivate. Za glasovanje na volitvah morate izraziti svojo željo in zahtevati, da vas vpišejo v volilni imenik države, v kateri prebivate. Če se odločite, da boste volili ali kandidirali v državi, v kateri prebivate, se s tem odrečete pravici do udeležbe na volitvah v svoji matični državi.

Volilna udeležba na zadnjih volitvah v Evropski parlament 43-odstotna

- Na to, da je treba državljane EU bolje obveščati in ozaveščati o pomenu volitev in o aktivni udeležbi pri ustvarjanju skupne Evropske unije, opozarja podatek o volilni udeležbi na zadnjih volitvah v Evropski parlament leta 2009. Nizke odstotke udeležbe so izkazovale zlasti nekatere od držav članic, ki so se evropski družini pridružile leta 2004 in 2007.
- V celotni EU se volitev ni udeležila niti polovica volilnih udeležencev ali manj kot vsak drugi (43 %). Najnižjo, 20-odstotno, volilno udeležbo so zabeležili Slovaki, najvišjo, kar 91-odstotno, pa prebivalci Luksemburga. Slovenci smo z 28,3-odstotno udeležbo na volitvah v EP izvolili 8 od skupaj 736 evropskih poslancev.

Kako kaže volitvam leta 2014?

- V javnomnenjski raziskavi Evrobarometer, izvedeni jeseni 2012, je v Sloveniji le 15 % mladih, starih manj kot 30 let, izjavilo, da bodo zagotovo volili; 18 % jih je bilo odločenih, da se volitev ne bodo udeležili, drugi so bili tedaj še neodločeni. Povprečje za vse države je bilo obetavnejše, a kljub temu nizko: le 28 % vseh vprašanih mladih Evropejcev je izjavilo, da bodo leta 2014 zagotovo volili predstavnike v Evropski parlament.

NAJMLAJŠI PO STAŽU V EU

Hrvaška v EU

Z vstopom Hrvaške v Evropsko unijo se je število držav članic EU povečalo na 28, število njenih državljanov pa za 4,3 milijona. Hrvaška je s tem postala tudi del enotnega trga EU. Potniki, ki bodo na Hrvaško potovali iz drugih držav članic EU, ne bodo več deležni carinskega pregleda, kljub temu pa bo policijski nadzor na meji ostal do vstopa Hrvaške v schengensko območje. Cenejeje je postalo tudi gostovanje v hrvaškem mobilnem omrežju, saj morajo operaterji upoštevati najvišje cene, ki jih določa uredba EU. Obseg zdravstvenih pravic turistov in državljanov drugih držav članic EU, ki bivajo na Hrvaškem, se je razširil.

Hrvaški državljani v Sloveniji

- Hrvaški priseljenci v Sloveniji sooblikujejo sliko prebivalstva naše države izraziteje kot državljani drugih držav sočlanic EU, ker jih je zaradi naše skupne preteklosti več kot drugih; njihova vračtenost v naše okolje pa je različna: nekateri med njimi so prevzeli državljanstvo Slovenije, drugi so obdržali svoje.
- 1. 1. 2013 je v Sloveniji živel kar 8.317 hrvaških državljanov; to je za 1.392 več kot državljanov vseh drugih držav sočlanic EU-27 skupaj. Povprečno vsak 11. tuji državljan v Sloveniji je bil hrvaški državljan.
- Od 232.000 prebivalcev, ki so se doslej priselili v Slovenijo in tu prebivajo še danes, je imel povprečno vsak peti svoje prvo prebivališče na Hrvaškem.
- Število hrvaških državljanov, ki se letno priselijo v Slovenijo, niha. V zadnjih petnajstih letih je bilo to število najnižje v letu 1999 (403), najvišje pa v letu 2008 (1.597). V letu 2012 se je v Slovenijo priselilo 1.112 hrvaških državljanov, odselilo iz Slovenije pa 627.
- Zakaj, s kakšnim namenom se priseljujejo v Slovenijo? V letu 2011 se jih je priselilo skoraj 950, od tega jih je 42 % prišlo zaradi zaposlitve, 32 %, da bi se pridružili družini, in 14 % zaradi študija.
- Delovno aktivnih hrvaških državljanov je bilo konec leta 2012 v Sloveniji 5.425, to je več, kot jih je bilo med priseljenci iz vseh drugih držav sočlanic EU-27 in skoraj 11 % vseh delovno aktivnih tujih državljanov pri nas.
- Precej hrvaških državljanov v Sloveniji tudi študira; v študijskem letu 2011/12 jih je v visokošolskih programih v Sloveniji študiralo nekaj manj kot 760; to je pomenilo kar 30 % vseh tujih študentov v teh programih.
- Leta 2011 je v Sloveniji v visokošolskih programih diplomiralo 114 hrvaških študentov.
- S Hrvaško tudi trgujemo; v letu 2012 smo tja izvozili za 1,4 milijarde EUR blaga (ali približno 6 % vsega izvoza Slovenije), od tam uvozili pa za 943,5 milijona EUR blaga (ali 4 % uvoza Slovenije).

STATISTIČNA ZNAMENJA, KRAJŠAVE IN MERSKE ENOTE

... ni podatka
- ni pojava
z statistično zaupno

BDP	bruto domači proizvod
EU	Evropska unija
EU brez SI	države članice EU-27 brez Slovenije
EU-27	27 držav članic Evropske unije
EUR	evro
Eurostat	Evropski statistični urad
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
SKM	standard kupne moči
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
ZZZS	Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije

%	odstotek
kg	kilogram
km	kilometer
mio.	milijon

SEZNAM DRŽAV

	EU-27	"stare" države članice	"nove" države članice		EU-27	"stare" države članice	"nove" države članice
Slovenija	SI		SI	Litva	LT		LT
Avstrija	AT	AT		Luksemburg	LU	LU	
Belgija	BE	BE		Madžarska	HU		HU
Bolgarija	BG		BG	Malta	MT		MT
Ciper	CY		CY	Nemčija	DE	DE	
Češka republika	CZ		CZ	Nizozemska	NL	NL	
Danska	DK	DK		Poljska	PL		PL
Estonija	EE		EE	Portugalska	PT	PT	
Finska	FI	FI		Romunija	RO		RO
Francija	FR	FR		Slovaška	SK		SK
Grčija	EL	EL		Španija	ES	ES	
Irska	IE	IE		Švedska	SE	SE	
Italija	IT	IT		Združeno	UK	UK	
Latvija	LV		LV	kraljestvo			

VIRI IN LITERATURA

Consumer price research. (December 2012). Luxembourg: European Commission, Eurostat.

Državljanstvo evropske unije: *Flash Eurobarometer 365* (podatki za november 2012, objava februarja 2013). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno 2. 9. 2013 s spletne strani:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_374_361_en.htm

Evropejci in njihovi jeziki: *Special Eurobarometer 386* (podatki za marec 2012, objava junija 2012). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno 2. 9. 2013 s spletne strani:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_399_380_en.htm

Evropska komisija, Predstavništvo v Sloveniji, spletna stran:

http://ec.europa.eu/slovenija/hp/2012-1128-evropsko-leto-drzavljanov_sl.htm

Evropska mladina, Sodelovanje v demokratičnem življenju: *Flash Eurobarometer 375*

(podatki za april 2013, objava maja 2013). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno 2. 9. 2013 s spletne strani: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_375_fact_si_si.pdf

Izobraževanje v Sloveniji. (2012). *Zbirka Brošure*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

Javno mnenje v Evropski uniji: *Standard Eurobarometer 79* (podatki za maj 2013, objava julija 2013). Bruselj: Evropska komisija. Pridobljeno 2. 9. 2013 s spletne strani:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_arch_en.htm

Od pripravnštva do upokojitve. (2012). *Zbirka Brošure*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

OECD (2012), *Health at a Glance: Europe 2012*, OECD Publishing.

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264183896-en>

OECD (2012), *Health at a Glance: Europe 2012*, Multilingual Summaries, Summary in

Slovenian, OECD Publishing. <http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/free/8112121e5.pdf>

OECD (2013), *Education at a Glance 2013*: OECD Indicators, OECD Publishing.

<http://dx.doi.org/10.1787/eag-2013-en>

Poslovno poročilo za leto 2012. (2013). Ljubljana: Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Spletni portal europa.eu. Pridobljeno s spletne strani http://europa.eu/index_sl.htm

Spletni portal Evropskega leta državljanov 2013 europa.eu. Pridobljeno s spletne strani

<http://europa.eu/citizens-2013/sl/home>

Urad vlade RS za komuniciranje. Spletno mesto europa.gov.si

Demografsko in socialno področje. *SI-STAT podatkovni portal*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno avgusta 2013 s spletne strani:

http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp

Ekonomsko področje. *SI-STAT podatkovni portal*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno avgusta 2013 s spletne strani:

<http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>

Economy and finance. *Statistics database*. Luxembourg: European Commission. Eurostat. Pridobljeno julija in avgusta 2013 s spletne strani

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>

Population and social conditions. *Statistics database*. Luxembourg: European Commission. Eurostat. Pridobljeno julija in avgusta 2013 s spletne strani

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>

Industry, trade and services. *Statistics database*. Luxembourg: European Commission. Eurostat. Pridobljeno julija in avgusta 2013 s spletne strani

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>

KAKO DO STATISTIČNIH PODATKOV IN INFORMACIJ?

- **na spletnih straneh Statističnega urada RS**
www.stat.si
- **po pošti, telefonu, telefaksu ali elektronsko**
naslov: Statistični urad Republike Slovenije,
Litostrojska cesta 54, 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: (01) 241 64 04
telefaks: (01) 241 53 44
telefonski odzivnik: (01) 475 65 55
e-naslov: info.stat@gov.si
- **z naročilom statističnih publikacij**
naslov: Statistični urad Republike Slovenije,
Litostrojska cesta 54, 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: (01) 241 52 85
telefaks: (01) 241 53 44
e-naslov: prodaja.surs@gov.si
- **z obiskom v Informacijskem središču**
poslovni čas: od ponedeljka do četrтка od 9.00 do 15.30
petek od 9.00 do 14.30

